

**Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija
līdz 2025. gadam**

„Rīga – iespēja ikvienam!”

Rīgas dome, 2005

SATURS

VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA PAR RĪGU	4
IEVADS	9
RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA.....	11
RĪGAS MISIJA	11
STRATĒGIJAS PAMATPRINCIPI	14
RĪDZINIEKS – PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PAMATS	14
PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS BALSTI.....	15
BALSTU SASKARSMES PUNKTI – STRATĒGIJAS PRIORITĀRIE MĒRĶI.....	17
RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – SABIEDRĪBA	19
RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – EKONOMIKA	21
RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – PILSĒTVIDE	23
STRATĒĢISKIE MĒRĶI.....	25
PRIORITĀRIE STRATĒĢISKIE MĒRĶI (PM)	25
PM 1. Izglītota, prasmīga un kultūru cenoša sabiedrība.....	25
PM 2. Uz austrumu–rietumu saikni balstīta ekonomikas attīstība.....	28
PM 3. Dzīve pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamajiem rajoniem (apkaimēm)	29
STRATĒĢISKIE MĒRĶI (M) SOCIĀLAJĀ JOMĀ.....	32
M 4. Nodrošināta sabiedrība.....	32
M 5. Veselīga un aktīva sabiedrība.....	33
M 6. Ģimeniska sabiedrība	35
M 7. Sociāli atbalstīta un aprūpēta sabiedrība	36
M 8. Garīgi bagāta sabiedrība.....	37
M 9. Informēta sabiedrība.....	38
STRATĒĢISKIE MĒRĶI EKONOMIKAS JOMĀ.....	40
M 10. Augstas pievienotās vērtības ekonomika	40
M 11. Daudzveidīga un augoša ekonomika.....	41
M 12. Partnerīga ekonomika.....	42
STRATĒĢISKIE MĒRĶI PILSĒTVIDES JOMĀ.....	43
M 13. Ērti un ātri sasniedzama pilsēta.....	43
M 14. Tīra un zaļa pilsēta	44
M 15. Droša pilsētvide.....	47
M 16. Pilsēta ar kvalitatīvu mājokli.....	48
PILSĒTAS PĀRVALDE	50
M 17 Efektīvas pārvaldes pilsēta	50
RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOŠANAS PAMATNOSTĀDNES.....	52
STRATĒGIJAS IEVIEŠANAS PRINCIPI UN PĀRRAUDZĪBA	54
SAIKNES AR RĪDZINIEKIEM.....	54

PARTNERĪBA AR PRIVĀTO SEKTORU	54
PARTNERĪBA AR VALSTI/ES/ REĢIONU/NOZARĒM	54
BUDŽETA SASAISTE AR MĒRĶIEM	55
ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA	56
MOTIVĀCIJA	56
FINANSIĀLI EFEKTĪVĀKIE RISINĀJUMI	57
STRATĒGIJAS PRAKTISKĀ IEVIEŠANA	57
PILSĒTAS PĀRVALDES PRINCIPI	58
STRATĒGIJAS IZPILDES KONTROLE UN VĒRTĒŠANA	58
STRATĒGIJAS SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS DOKUMENTIEM.....	59
RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS SAGATAVOŠANĀ IZMANTOTIE DOKUMENTI.....	61
RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS IZSTRĀDĀTĀJI.....	63

VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA PAR RĪGU

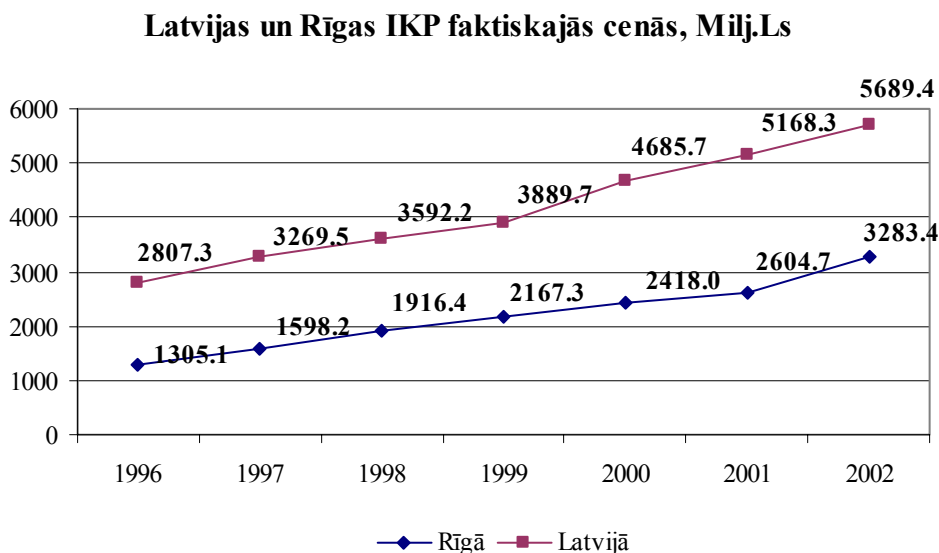
Rīga – Latvijas galvaspilsēta, kas atrodas Baltijas jūras Rīgas jūras līča dienvidu piekrastē, pie Latvijas lielākās upes Daugavas ietekas Rīgas jūras līcī. Vēsturiski Rīgas attīstību lielā mērā ir noteicis pilsētas ģeogrāfiskais stāvoklis, arī tagad sociālās un ekonomiskās situācijas uzlabošanās galvaspilsētā veicina tās atrašanās pie jūras, novietojums ne tikai Latvijas, bet arī visas Baltijas centrā, kā arī krustcelēs starp Eiropas Savienības un Austrumu tirgiem. Tādējādi **Rīga ir kļuvusi par Latvijas galveno attīstības dzinējspēku.**

Rīgas administratīvās teritorijas platība ir 304,05 km². Vairāk kā 45% pilsētas teritorijas aizņem sauszemes dabas teritorijas kopā ar dabiskās virszemes ūdens sistēmām. Savukārt 10% no Rīgas teritorijas aizņem ceļi un ielas. Dzīvojamā teritorija Rīgā aizņem 26% no sauszemes teritorijas, kas koncentrēta galvenokārt pilsētas centrālajā daļā, abpus pilsētas dzelzeļa lokam abos Daugavas krastos. Iedzīvotāju blīvums Rīgā uz pilsētas kopplatību ir 2407 (cilv./km²); ņemot vērā tikai sauszemes teritoriju, – 2855 (cilv./km²).

Pēdējos gados, neraugoties uz Rīgas straujo attīstību, **iedzīvotāju skaits turpina samazināties**. 2005. gada sākumā Rīgā dzīvoja 731 762 iedzīvotājs. Turpretī Rīgas aglomerācijas teritorija turpina plesties, kas kopš 1995. gada ir pieaugusi par 974,6 km² (+14,0%) un 16 419 iedzīvotājiem (+1,5%). 2003. gadā Rīgas aglomerācija aizņēma 6984 km², un tajā dzīvoja 1 148 003 iedzīvotāji, kas ir puse no visas Latvijas iedzīvotāju skaita.

Rīga ir Latvijas attīstītākā pilsēta – 2002. gadā Rīgas IKP veidoja 52% no Latvijas IKP (1. attēls). No 1996. gada līdz 2002. gadam IKP ir pieaudzis vairāk nekā par 152%. Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes provizoriskie aprēķini, 2002. gadā IKP sasniedza 3283,4 milj. Ls.

1. attēls

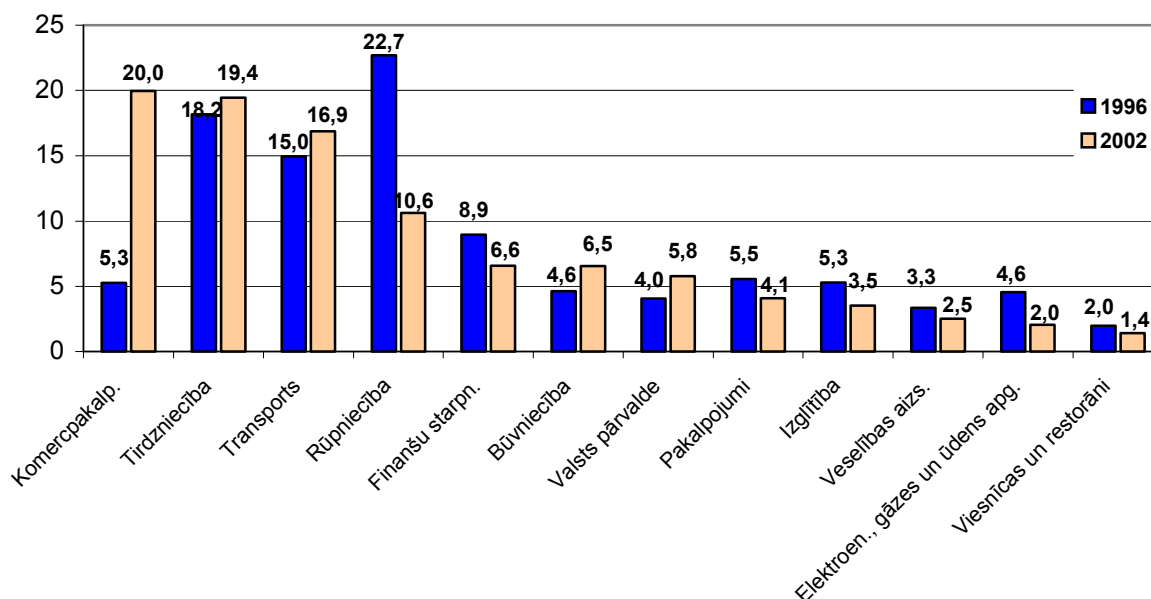

Avots: LR CSP

Pēdējo gadu laikā diezgan būtiski ir samazinājies preču ražošanas darbības veidu īpatsvars kopējā Rīgas pievienotajā vērtībā (2. attēls). Ekonomikas izaugsmi līdz šim ir nodrošinājušas galvenokārt pakalpojumu, nevis preču ražošanas nozares, kur nepieciešami lieli kapitālieguldījumi. Tās pamatā balstās uz vietējo tirgu, tāpēc arī ienākumi ir stabili, lai gan zemi, jo tos ierobežo maksātspēja.

2. attēls

Rīgas ekonomikas nozaru īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā, %

Avots: LR CSP

Ļoti liels īpatsvars pievienotajā vērtībā ir tirdzniecības un transporta nozarēm, kamēr finanses veido tikai 6,6%, zināmā mērā kļiedējot mītu par Rīgu kā Baltijas finanšu metropoli. Vislielākais kāpums salīdzinājumā ar 1996. gadu ir komercpakalpojumiem, kuru īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā pieaudzis gandrīz četras reizes. Komerccakalpojumi kopumā veido 20% no kopējās pievienotās vērtības, un izaugsmes iemesls ir saistīts galvenokārt ar aktīvu nekustamā īpašuma tirgu.

2003. gadā Rīgā bija reģistrēti 56% no visiem valstī reģistrētajiem uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka pašlaik Rīga Latvijā pilda arī ekonomisko aktivitāšu jeb darījumu centra funkciju. Tas nodrošina Rīgai priekšrocības salīdzinājumā ar pārējo Latvijas teritoriju. Taču perspektīvā kā Eiropas Savienības (ES) dalībvalsts galvaspilsēta Rīga var kļūt par reģionālo administratīvo centru, kas pārstāv ne tikai nacionālā vai lokālā līmeņa publiskās pārvaldes iestādes, bet arī ES institūcijas. Tas nozīmē, ka Rīgas kā administratīvā un darījumu centra funkcija lielā mērā patlaban nosaka un noteiks arī nākotnē Rīgas pilsētas ekonomisko konkurētspēju ne tikai vietējā, bet arī starptautiskā kontekstā.

Rīgas straujā ekonomiskā izaugsme ir radījusi labvēlīgus priekšnosacījumus gan nefinanšu, gan ārvalstu investīciju apjoma pieaugumam pilsētā. **Rīgā koncentrējas lielākā daļa no Latvijā veiktajām ārvalstu investīcijām**, un 2005. gada sākumā ārvalstu investīciju apjoms Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā sasniedzis gandrīz 1 miljardu latu, ko veikuši vairāk nekā 12 tūkstoši investoru no dažādām valstīm. Lielākais investīciju apjoms nāk no ASV (149 milj. Ls), Zviedrijas (121 milj. Ls) un Dānijas (98 milj. Ls). Savukārt vislielākais investoru skaits nāk no Krievijas (2129 investori), kas veikuši investīcijas vairāk nekā 53 milj. Ls apjomā.

Rīgā ir visaugstākā nodarbinātība valstī un viszemākais bezdarba līmenis. No 1996. gada līdz 2003. gadam pieaudzis nodarbināto iedzīvotāju skaits par 29,1 tūkst. jeb 8,9%. 2003. gadā dominējošā nozare ar 67,9 tūkstošiem nodarbināto bija tirdzniecība, savukārt rūpniecības nozare atvirzījās otrajā plānā ar 65,2 tūkstošiem nodarbināto. Kopējais nodarbināto skaits Rīgā sasniedz 354,8 tūkst. iedzīvotāju. Rīgas nodarbināto iedzīvotāju prognoze līdz 2020. gadam paredz nodarbināto īpatsvara pieaugumu darbspējas vecuma iedzīvotājos. 2003. gadā bezdarba līmenis veidoja tikai 4,4% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita.

Liela daļa Rīgā nodarbināto ir citu pašvaldību iedzīvotāji, tā sauktie darba svārstmigranti (cilvēki, kas strādā Rīgā, bet dzīvo ārpus tās teritorijas), tādējādi pilsēta zaudē lielu daļu no potenciāli iegūstamā iedzīvotāju ienākuma nodokļa kopsummas, bagātinot to pašvaldību budžetu, kurās dzīvo Rīgā strādājošie cilvēki. Vislielākais svārstmigrantu skaits Rīgā ir no tām pašvaldībām, kas robežojas ar Rīgu.

Rīga ir nozīmīgs transporta un komunikāciju centrs ne tikai vietējā, bet arī starptautiskā mērogā. Atrašanās starptautiskas nozīmes dzelzceļu un autoceļu krustpunktā, kā arī starptautiskas lidostas un ostas pieejamība ir ļoti būtiski faktori, kas nosaka Rīgas pilsētas ekonomisko konkurētspēju tieši starptautiskā kontekstā. Pilsēta ir labi sasniedzama lokālā un starptautiskā mērogā. Rīgā ir otra lielākā Latvijas osta un ceturta lielākā osta Baltijas jūras austrumu piekrastē kravu apgrozījuma ziņā. Pēdējo gadu laikā nosūtīto un saņemto kravu skaitam Rīgas ostā ir tendence pieaugt, un kopējais kravu apgrozījums Rīgas brīvastā 8 gadu laikā ir gandrīz trīskāršojies (3. attēls).

Rīgā turpina attīstīt un uzlabot transporta infrastruktūru, tāpēc arvien pieaug investīcijas transporta infrastruktūrā.

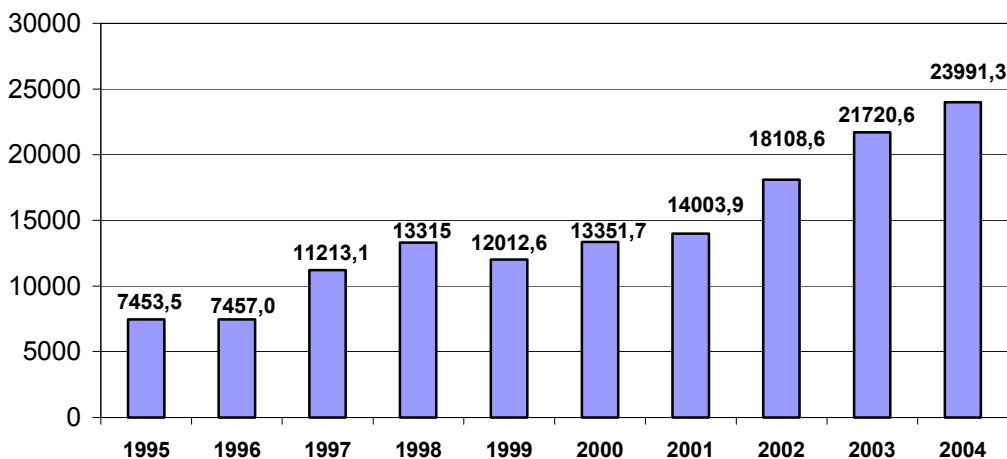
Rīgā ir moderna un attīstīta telekomunikāciju un interneta sistēma. 2003. gadā 56,8% Rīgas uzņēmumu bija datori. Internetam pieslēgti bija 39,2% uzņēmumu. Rīgā darbojas arī vairāki zinātniski tehnoloģiskie parki un noris jaunu parku veidošana.

Ņemot vērā visas valsts ekonomisko izaugsmi pēdējo 3 – 5 gadu laikā, **Rīgā notiek strauja nekustamā īpašuma tirgus attīstība.** Pēdējos gados ir pieaudzis būvniecības apjoms, sevišķi

tirdzniecības jomā. Strauji pieaug arī daudzdzīvokļu dzīvojamo māju būvniecības intensitāte. Joprojām lielākā daļa būvniecības (pēc faktiskās būvdarbu izpildes vietas) koncentrēta Rīgā – 55,7%, kur ekspluatācijā 2002. gadā tika pieņemti 1293 objekti.

3. attēls

Kravu apgrozība Rīgas ostā, tūkst. tonnu

Avots: LR CSP

Rīga ir Latvijas visvairāk ārvalstu tūristu apmeklētā vieta – 2004. gadā Rīgā ieradās 50% no visiem ceļotājiem. Saskaņā ar Rīgas Tūrisma koordinācijas un informācijas centra datiem 2004. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu tūristu skaits Rīgā ir palielinājies par 32%. 2004. gadā Rīgu apmeklējuši vairāk nekā 1 miljons viesu. Starptautiskos sakarus nodrošina galvenokārt starptautiskā lidosta “Rīga”, kur 1995. gadā iebraukušo un izbraukušo pasažieru skaits bija 4 910 607; 2003. gadā – 711 753, taču 2004. gadā pasažieru apgrozījuma skaits jau sasniedza 1 060 426, kas ir par 49% vairāk nekā 2003. gadā. Tūristu skaita pieaugums lielā mērā saistāms ar Rīgas sasniedzamību, kas krietni vien uzlabojusies pēdējos gados līdz ar lēto izmaksu aviosabiedrību ienākšanu tirgū. 2004. gadā Rīgas lidostā darbību sākušas sešas jaunas aviosabiedrības un atklāti 14 jauni lidojumu virzieni. Regulāri tiešie avioreisi no starptautiskās lidostas “Rīga” lido jau uz 34 pilsētām 24 pasaules valstīs.

Rīgas izglītības iestādes ieņem svarīgu vietu Latvijas kopējā izglītības sistēmā. **Rīgā izglītību iegūst aptuveni viena trešdaļa no visiem Latvijas skolēniem.** Pēdējo gadu laikā gan Latvijā kopumā, gan Rīgā strauji ir pieaudzis studentu skaits. **Rīga ir lielākais augstākās izglītības centrs Latvijā** (vidēji 80% studentu ik gadu studē Rīgas augstskolās). Tādējādi Rīgai ar tajā izvietotām dažādu nozaru augstskolām un jau sasniegto iedzīvotāju augsto izglītības līmeni ir lielas priekšrocības investīciju piesaistē un apgūvē. Līdz ar to veidojas lielāks darbaspēka pieprasījums ar drošākām nodarbinātības izredzēm tieši izglītotiem cilvēkiem. 2003./2004. mācību gada sākumā Rīgā bija 37 no 49 Latvijas augstākās izglītības

mācību iestādēm, un tajās studēja gandrīz 100 tūkstoši studentu. Salīdzinājumā ar 1995./1996. mācību gadu studentu skaits ir palielinājies vairāk nekā divas reizes.

Kultūras industrijai ir nozīmīga loma pilsētas konkurētspējas stiprināšanā starptautiskā mērogā. Rīgai var piedēvēt reģionālā kultūras centra funkciju, kas izpaužas galvenokārt nacionālajā mērogā. **Rīgā norisinās visi lielākie kultūras pasākumi**, un Rīgā atrodas nozīmīgi kultūras centri (Nacionālā opera, Latvijas Nacionālais teātris un citi).

IEVADS

Lai nodrošinātu pilnvērtīgu un efektīvu pašvaldības pārvaldi, Rīgas pašvaldībai ir nepieciešams konkrēts politisks pamatdokuments, kas skaidri iezīmētu Rīgas pilsētas nākotnes redzējumu, norādītu attīstības prioritātes, mērķus un to sasniegšanai izraudzītos ceļus.

Saskaņā ar pašreizējiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem galvenie plānošanas dokumenti, kas nosaka attīstību vietējās pašvaldībās, ir tās teritorijas plānojums un attīstības programma. Šie dokumenti savstarpēji ir ļoti cieši saistīti, jo abi skata ar konkrētās teritorijas attīstības plānošanu saistītus jautājumus ilgtermiņa (12 gadu) perspektīvā.

Attīstības programmas galvenais uzdevums ir noteikt vietējās pašvaldības attīstības prioritātes un norādīt veicamos uzdevumus, rīcības, projektus pašvaldības sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanai. Savukārt ar teritorijas plānojuma palīdzību vietējās pašvaldības attīstības programma iegūst teritoriālu piesaisti, konkretizējot specifiskus nosacījumus un prasības projektu realizācijai telpā. Pamatojoties uz šo plānošanas dokumentu ciešo saistību, tos bieži apzīmē ar vienu jēdzienu – vietējās pašvaldības Attīstības plāns.

Patlaban Rīgā spēkā ir Rīgas attīstības plāns 1995.–2005. gadam. Izstrādājot jauno Rīgas attīstības plānu, proti, plānu 2006.–2018. gadam, viens no galvenajiem nosacījumiem ir radīt efektīvu pašvaldības darba instrumentu. Tāpēc, vērtējot citu pasaules pilsētu pieredzi un attīstības plānošanas procesus, Rīga nonāca pie secinājuma, ka pilsētas attīstības plānošanas procesa sekmīgākai organizēšanai ir lietderīgi izstrādāt vienu vispārēju ilgtermiņa plānošanas dokumentu. Tādējādi **pēc Rīgas pašvaldības brīvas gribas** Rīgas attīstības plāna ietvaros ir izstrādāta un ar Rīgas domes 15.11.2005. lēmumu Nr.584 (prot. Nr.26, 7.§). apstiprināta **Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam.**

Ilgtermiņa attīstības stratēģijas mērķis ir kalpot par ietvaru jaunajam Rīgas attīstības plānam un radīt priekšnoteikumus Rīgas pilsētas ilgtspējīgai attīstībai, kā arī rīdzinieku dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Šī stratēģija atspoguļo problēmas, kas ir jārisina Rīgas pilsētai kopumā, parādot, kā to vislabāk izdarīt. Stratēģija aptver arī vairākas problēmas, kuru risināšanā pilsētas pašvaldībai ir relatīvi maz iespēju iesaistīties, tomēr tādējādi tiek pausta pašvaldības nostāja kādas problēmas risināšanā.

Stratēģijas sagatavošanā ir izmantoti dažādi Eiropas, Latvijas un Rīgas plānošanas dokumenti, Rīgas attīstības plāna izstrādes ietvaros pasūtīto pētījumu rezultāti, konsultantu ieteikumi un ierosinājumi no iesniegumiem un publiskām diskusijām, kas norisinājušās ilgāk nekā divus gadus.

Liela uzmanība ir pievērsta stratēģijas ieviešanai, lai tā kļūtu praktiski izmantojama rokasgrāmata pilsētas pārvaldes un aktīvo rīdzinieku ikdienas darbā. Tāpēc katram ilgtermiņa mērķim ir izvirzīti vairāki indikatori, kas atbilst vai papildina Eiropas pilsētu ilgtspējīgās attīstības indikatorus. Tie vispārīgi apraksta esošo situāciju atbilstošajā jomā un izvirza izmērāmus vēlamos vidēja termiņa (7 gadi) sasniegumus un ilgtermiņa (aptuveni 20 gadi) attīstības virzienus, lai periodiski būtu iespējams izvērtēt stratēģijas ieviešanas rezultātus – apzināt nepilnības un kļūdas, nepadarītos darbus, kā arī izjust gandarījumu par paveikto.

Stratēģijā minētie uzdevumi tiek precizēti un izvērsti attīstības programmā, tādējādi izvēršot stratēģijas ieviešanas mehānismu. Attīstības programma satur arī izvērstu Rīgas pašreizējās situācijas raksturojumu un analīzi, kas ir izmantota stratēģijas sagatavošanā. Savukārt teritorijas plānošanas pamatnostādnes sasaista stratēģiju ar teritorijas plānojumu un nodrošina pamatu tā telpiskajiem risinājumiem.

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam būs efektīvs instruments un pamats lēmumu pieņemšanai šādos jautājumos:

- pilsētvides attīstība un plānošana;
- pilsētas attīstības budžeta veidošana;
- investīciju piesaiste no dažādiem Rīgas, Latvijas, starptautiskajiem vai speciāli veidotajiem fondiem pilsētas attīstībai;
- dažādu pilsētvides attīstības projektu izstrāde un to īstenošana;
- pilsētas pārvaldes darba optimizēšana, pamatojoties uz stratēģijā izvirzītajām prioritātēm un mērķiem;
- kopīgo pilsētas attīstības interešu, prioritāšu, mērķu un uzdevumu integrēšana atsevišķu nozaru attīstības stratēģijās, koncepcijās, plānos, programmās un rīcības plānos;
- sabiedrības informēšana, izglītošana, kā arī sabiedrības aktivitātes un apzinīguma paaugstināšana pilsētas attīstības jomā.

Stratēģijā ir noteikti pilsētai būtiskākie ilgtermiņa mērķi, izvirzot **trīs prioritātes**, kuras visātrāk un visefektīvāk pozitīvi atsauksies uz katru rīdzinieku un veicinās dzīves kvalitātes uzlabošanu ikvienam.

- 1. prioritāte. Veidot izglītotu, prasmīgu un kultūru cionošu sabiedrību.**
- 2. prioritāte. Veicināt uz Austrumu–Rietumu saikni balstītu ekonomikas attīstību.**
- 3. prioritāte. Attīstīt dzīvi pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamiem rajoniem (apkaimēm).**

RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA

RĪGA – iespēja ikvienam!

Tā ir iespēja dzīvot kvalitatīvā un harmoniskā vidē, iespēja attīstīt sevi, veidot sevi un savu labklājību. Rīgas pašvaldības uzdevums ir profesionāli kalpot pilsētas iedzīvotājiem – rīdziniekiem, veicinot viņu personīgo izaugsmi un dzīves kvalitātes uzlabošanos.

RĪGAS MISIJA

A. Rīga - iespēju pilsēta ikvienam

Tā ir iespēja ikvienam pilsētas iedzīvotājam un viesim neatkarīgi no viņa nacionālās, sociālās, reliģiskās piederības un dzimuma realizēt sevi, radot un piepildot savas idejas un sapņus, kas nav pretrunā ar sabiedrības interesēm.

A.1. Rīga atbalsta uzņēmīgos un darbīgos, tā veicinot dzīves kvalitātes celšanos ikvienam.

Rīgas uzņēmējdarbības vide piesaista darbīgus cilvēkus un uzņēmumus, kas pelnot rada darba vietas, kā arī ienākumus sev un citiem.

A.2. Rīgā tiek respektēta personas brīva izvēle un īpašuma tiesības, ciktāl tas nekaitē sabiedrības interesēm.

Ikvienas personas brīva izvēle sava īpašuma apsaimniekošanā tiek respektēta, ciktāl tas nav pretrunā ar oficiāli noteiktiem īpašumu apsaimniekošanas un īpašumtiesību ierobežojumiem, un nekaitējot sabiedrības interesēm.

B. Rīga – parocīga un ērta dzīvesvieta

Rīga veicina savas telpiskās un sociāli ekonomiskās struktūras attīstību, veidojot Rīgu par kompaktu pilsētu, kurā efektīvi tiek izmantoti esošie teritorijas resursi. Rīgā tiek veicināta esošajam pilsētas centram pakārtotu daudzfunkcionālu vietējo centru attīstība gan esošajos, gan jaunajos dzīvojamajos rajonos, tādējādi uzlabojot pakalpojumu pieejamību, stiprinot dzīvojamo rajonu (apkaimju) identitāti un iedzīvotāju piederību pie tiem. Pateicoties Rīgas harmoniskajai attīstībai un pilsētas humānajam mērogam, pilsētā veidojas spēcīgs iedzīvotāju vidusslānis, un arī turīgi cilvēki labprāt apmetas Rīgā uz dzīvi, maksā nodokļus un tērē ienākumus, tādējādi veicinot dzīves kvalitātes celšanos visā pilsētā kopumā.

B.1. Rīga tiek attīstīta kā droša, veselīga un pievilcīga ostas pilsēta.

Tā ir iespēja dzīvota ērtā, drošā un kvalitatīvā vidē, kompaktā ostas pilsētā, kur mūsdienu industrija ir harmonijā ar cilvēka vajadzībām un vides aizsardzību. Rīgas pilsētvides ilgtspējīga attīstība tiek centralizēti plānota un koordinēta, plānošanas procesā izzinot un izvērtējot arī sabiedrības viedokļus.

B.2. Rīgas transporta sistēma tiek veidota droša un ērta ikvienam.

Tā ir iespēja izmantot ērtu un ātru transportu ikdienas vajadzībām. Rīga modernizē transporta un komunikāciju infrastruktūru, veidojot pilsētu kā Baltijas informātikas, loģistikas un tirdzniecības centru.

C. Rīga – Baltijas metropole

Pateicoties izglītotiem cilvēkresursiem, saimnieciskajiem darījumiem, kapitāla, tehnoloģiju un resursu plūsmām, Rīga attīstās kā dinamiska pilsēta, kuras ekonomika ir balstīta uz zināšanām un nozarēm ar augstu pievienoto vērtību. Eiropas Savienības paplašināšanās dod Rīgai jaunas iespējas sadarbībai ar Austrumu un Rietumu kaimiņiem, kļūstot par visas Baltijas metropoli.

C.1. Rīga ir Latvijas un Baltijas izaugsmes dzinējspēks.

Rīga ir Latvijas galvaspilsēta un plaša reģiona centrs, kura attīstības ietekme ir jāskata pāri tās administratīvajām un valsts robežām, maksimāli veicinot un iesaistot vietējās pašvaldības un kaimiņvalstu galvaspilsētas kopējā sadarbībā. Rīga, veicinot attīstības iespējas savā teritorijā, veicina tās arī visā Latvijā un Baltijā.

C.2. Rīga ir Eiropas Savienības efektīvākie Baltijas jūras reģiona vārti uz Austrumu kaimiņu tirgiem.

Rīgas attīstības sekmēšanai vienmēr ir palīdzējis tās izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums – pie Baltijas jūras, Daugavas krastos starp plašajiem Rietumu un Austrumu tirgiem. Turpmāk jāveicina Rīgas kā loģistikas un tirdzniecības centra attīstība un jāpalielina Rīgas kā nozīmīgas vārtu pilsētas loma Eiropā, sekmējot transporta un sakaru infrastruktūras modernizēšanu un attīstību.

C.3. Rīga kā Baltijas kultūras, izglītības un tūrisma centrs.

Ikvienam apmeklēt Rīgu ir piedzīvojums. Rīga ir daudzveidīga kultūras pilsēta ar sev raksturīgo mākslu, arhitektūru, modi, ēšanas un sadzīves kultūru. Rīga ir iedvesmas pilsēta tiem, kas mācās, ceļo, dzīvo un sapņo!

D. Rīga – efektīvas pārvaldes pilsēta

Rīgas pašvaldība ir efektīva, uz pilsētas klientu orientēta sabiedriskā sektora pārvaldes institūcija, kas atbalsta progresīvu un saimniecisku ideju īstenošanu, tādējādi indivīds un pilsēta kopumā iegūst abpusēji izdevīgus sociāli ekonomiskos risinājumus. Rīgas pašvaldība veicina Rīgas atpazīstamību Eiropā un pasaulē, pārņem pozitīvo pieredzi no citām pilsētām un sadarbojas kopēju projektu īstenošanā.

STRATĒGIJAS PAMATPRINCIPI

RĪDZINIEKS – PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PAMATS

Rīgas attīstības pamatmērķis ir pilsētas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošana. Demokrātiskā sabiedrībā dzīves kvalitātes izaugsme pamatojas uz iespējām, kuras izmantojot cilvēks paša spēkiem cenšas sasniegt sev vēlamo dzīves kvalitātes līmeni.

Pilsētai jānodod cilvēkam iespēja strādāt savā profesijā un gūt augstus ienākumus, lai viņš varētu uzturēt sevi un savu ģimeni, kā arī pilnveidoties un realizēt sevi kā personību. Vairākums problēmu, kuras pašvaldība patlaban risina, ir tieši saistītas ar rīdzinieku ienākumu līmeņa atšķirībām, bezdarbu, nespēju ātri reaģēt uz pilsētas straujo un mainīgo sociālekonomiskās dzīves ritmu. Nākotnē lielāka uzmanība jāpievērš jaunu darba vietu, jaunu iespēju radīšanai, nevis tikai jācīnās ar sekām.

Cilvēks dzīvo pilsētvidē, un tās kvalitāte ir būtisks cilvēka labklājības rādītājs. Pilsētvide ir tradicionāla pašvaldības atbildības joma. Taču, pārejot uz tirgus ekonomikas pamatprincipiem, jāmainās plānošanas sistēmai. Noteicošo lomu īpašuma struktūrā ieņem privātīpašums. Pilsētai jānodrošina mūsdienīga un jaunajām tirgus prasībām atbilstoša infrastruktūra, lai pilsēta būtu tā vieta, kur cilvēks var pilnvērtīgi dzīvot, strādāt un atpūsties. Svarīgi ir tas, lai tiktu ievēroti ilgtspējīgas attīstības pamatprincipi, saskaņā ar kuriem mūsdienu paaudzes vajadzības ir jānodrošina tā, lai netiktu radītas grūtības arī nākamajām paaudzēm nodrošināt savas vajadzības.

4. attēls

Mūsdienu sabiedrība arvien vairāk kļūst par patērētājsabiedrību, taču augsti ienākumi un kvalitatīvs mājoklis vien cilvēkam nedos papildījumu. Cilvēkam ir jābūt iespējai garīgi attīstīties, saņemt sociālo palīdzību, realizēt sevi paša izraudzītā jomā un justies kā sabiedrības

daļai. Kaut arī par sava profesionālā ceļa izvēli un iešanu ir atbildīgs cilvēks pats, pilsēta kopumā veido šo ceļu tīklu. Tāpēc Rīgā ir jābūt nodrošinātām plašām izglītības iespējām, kā arī iespējām apgūt augstvērtīgo kultūras mantojumu.

Rīgas pašvaldības uzdevums ir piedāvāt rīdziniekam visas iespējas realizēt sevi, un šajā nolūkā pašvaldībai gan jāveicina uzņēmējdarbība, kas nodrošina ekonomisko aktivitāti un līdz ar to ienākumus, gan jāveido harmoniska, ērta un droša vide, gan jāpalīdz cilvēkiem integrēties sabiedrībā un realizēt sevi pašiem tīkamā veidā (4. attēls). Tādējādi pilsētas attīstības pamatā ir trīs balsti – ekonomika, pilsētvide un sabiedrība. Savukārt no pārvaldes sistēmas lielā mērā ir atkarīga šo trīs balstu attīstība.

PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS BALSTI

Saskaņā ar Latvijas Republikas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņem tā ir attīstība, kas orientēta uz cilvēkiem, un tās mērķis ir uzlabot cilvēku dzīves apstākļus, saglabājot dabu un vidi, tāpēc ir nepieciešams respektēt dabu, kas apgādā cilvēkus ar resursiem un visu nepieciešamo dzīvei. Šādā perspektīvā ilgtspējīga attīstība nozīmē cilvēku dzīves apstākļu kvalitatīvu uzlabošanu, ja netiek pārsniegta ekosistēmas atbilstošā kapacitāte.

Olborgas harta “Eiropas pilsētas ceļā uz līdzsvarotu attīstību” (angļu valodā – *Aalborg Charter*), ko Rīgas pašvaldība parakstīja 1994. gadā, nosaka:

“Mēs gribam panākt sociālo labklājību (vienlīdzību), ilgtspējīgu tautsaimniecību un dabas ilgtspējību. Sociālā labklājība noteikti bāzēsies uz ekonomikas un vides ilgtspējību, kura savukārt pieprasa investīcijas dabas kapitālā. Visām trim sistēmām¹ ir jābūt līdzsvarā.”

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija pēc savas būtības tiek balstīta uz ilgtspējīgās attīstības sistēmu, kuras pamatā ir ekonomiskās, dabas un sociālās vides līdzsvarota mijiedarbība. Strukturāli šī tradicionālā shēma ir mainīta, pielāgojot to Rīgas specifiskajai situācijai un misijā definētajām stratēģiskajām pamatnostādņem.

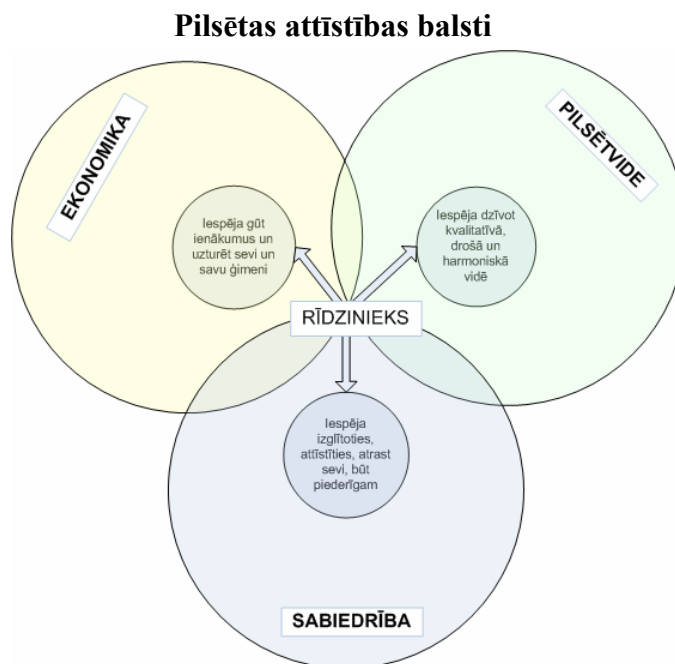
Tādējādi par trim galvenajiem Rīgas attīstības balstiem ir noteikta ekonomika, pilsētvide un sabiedrība, kuru krustpunktā ir vietējais iedzīvotājs (cilvēks) – rīdzinieks (5. attēls). Rīgas turpmākās attīstības pamatā ir līdzsvarota šo trīs balstu mijiedarbība. Tas ir galvenais pilsētas sekmīgas attīstības un līdz ar to arī rīdzinieku augsta dzīves kvalitātes līmeņa priekšnoteikums.

Pilsētvide un tās veidošana tradicionāli ir galvenā pilsētas atbildības joma, jo pilsēta (ceļu, ēku un būvju celtniecība, satiksmes pārvalde, dabas aizsardzība, pilsētas labiekārtošana) tiek plānota un attīstīta centralizēti. Taču līdz ar pāreju no sociālistiskās plānveida ekonomikas uz

¹ Ekonomiskā vide, dabas vide un sociālā vide.

brīvo tirgus ekonomiku liela daļa īpašumu nonāca privātās rokās. Tātad savu privātīpašumu ietvaros pilsētvidi veido arī attiecīgie privātīpašnieki, ar kuriem pilsētai jāuztur partnerattiecības. Šādā situācijā pašvaldības pienākums ir virzīt un kontrolēt šo privātīpašumu attīstību, ierobežot negatīvās tendences un attīstīt infrastruktūras pamatus, kas atbilstu arī sabiedrības interesēm.

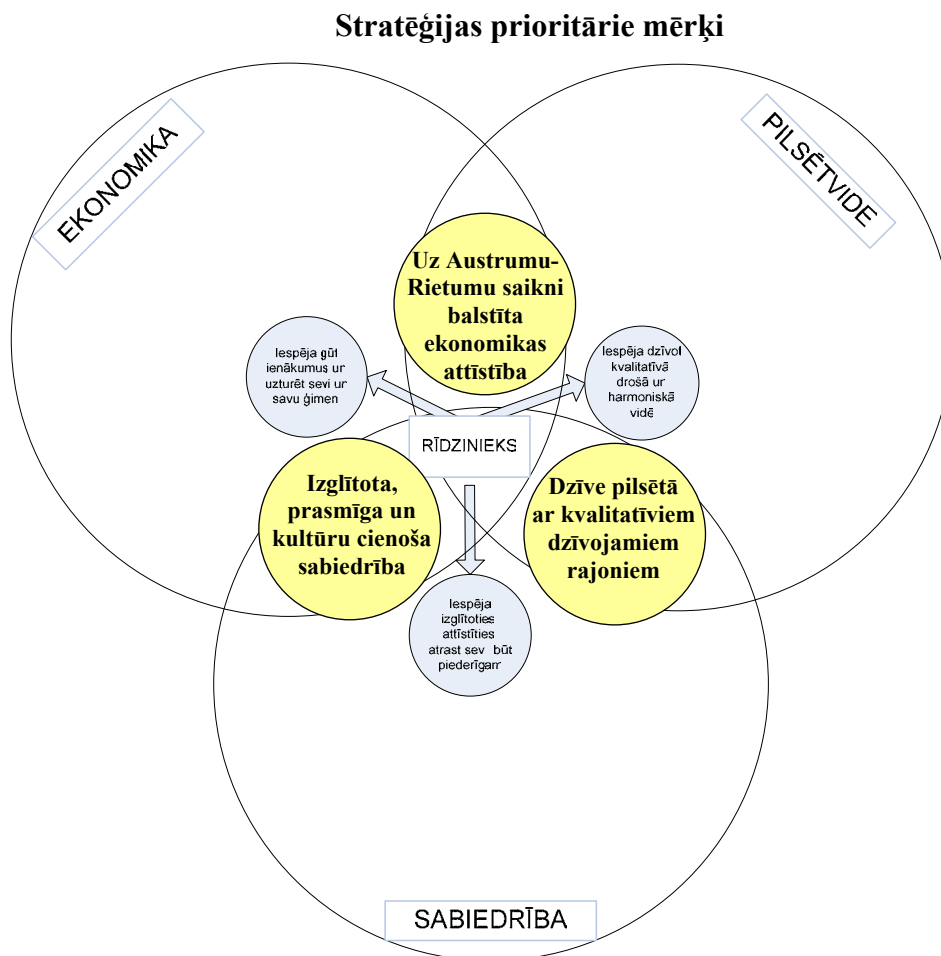
5. attēls

BALSTU SASKARSMES PUNKTI – STRATĒGIJAS PRIORITĀRIE MĒRĶI

Stratēģija nosaka pašvaldības pārvaldes prioritātes, ņemot vērā tās darbības vidi, kā arī attīstības vīziju un noteikto misiju.

6. attēls

Biznesa pasaules stratēģi bieži kritizē valsts un pašvaldību attīstības stratēģijas par to, ka tās ietver pārāk plašus nodomus, idejas un programmas, kas vērstas uz visu un uz visiem, tādējādi radot risku, ka galu galā pats svarīgākais netiks sasniegts. Netiek noteiktas prioritātes, netiek ņemts vērā pieejamais resursu daudzums, netiek apsvērta, vai pilsēta patiešām ir labākā attiecīgo programmu ieviešanai, netiek definēti izmērāmi mērķi. Rīgas stratēģijā ir mēģināts šīs tradicionālās kļūdas nepieļaut.

Analizējot pilsētas balstus un to savstarpējo mijiedarbību, kļūst skaidrs, ka to saskares punkti iezīmē mērķus, uz kuriem tiecoties varētu visefektīvāk veicināt pilsētas attīstību un tās iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanos (6. attēls). Lai šos mērķus sasniegtu, jānodrošina saskaņota darbība dažādās jomās. Šos mērķus sasniedzot vai tiem tuvojoties, darbs, sasniedzot citus mērķus, varēs norisināties vēl efektīvāk. Tādējādi tiek panākta tā saucamais sinerģiskais efekts, kas rada papildu pievienoto vērtību.

Veicinot rīdzinieku apziņu, ka viņi ir piederīgi savai dzīvesvietai, uzlabojot šā dzīvojamā rajona (apkaimes) kvalitāti un daudzfunkcionalitāti, Rīga nodrošinās cilvēkiem apmierinātības izjūtu, samazinās transporta infrastruktūras noslogojumu un uzlabos vides kvalitāti.

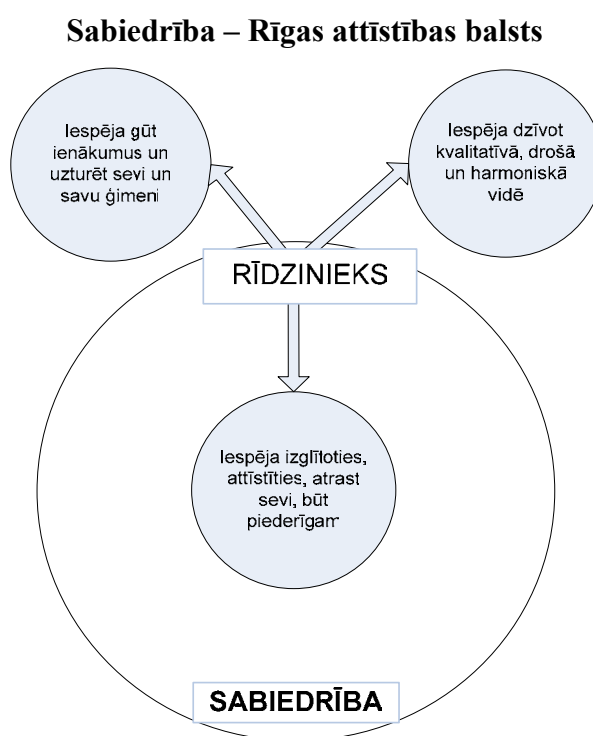
Veicinot ne tikai izglītību, bet arī prasmju attīstību, Rīga paplašinās cilvēku iespējas atrast labāku darbu un tātad arī gūt lielākus ienākumus, paaugstinās cilvēku spējas ātri apgūt jaunas iemaņas un līdz ar to veicinās gan pilsētvides, gan ekonomikas attīstību, vienlaikus apzinoties kultūras vērtību lielo lomu pilsētas tēla un ekonomikas veicināšanā.

Savukārt, veicinot pilsētas uzņēmēju spēju un iespējas sniegt augstas pievienotās vērtības pakalpojumus un ražot preces gan Austrumu, gan Rietumu kaimiņiem, nodrošinot šo divu ekonomisko pasaulu optimālu saskares punktu, tiks veicināta ekonomikas attīstība un līdz ar to arī Rīgas un rīdzinieku labklājība.

RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – SABIEDRĪBA

Pilsētas sabiedrība ir tā, kas dod iedzīvotājiem iespēju izglīties, attīstīties, atrast sevi un justies piederīgiem (7. attēls). Pilsētas stratēģija veicina attīstītas un integrētas, mainīgajos tirgus ekonomikas apstākļos konkurētspējīgas sabiedrības veidošanos. Pilsēta rūpējas par visu sabiedrības grupu labklājību, veicina ģimeniskumu un sociālo atbildību. Viena no pilsētas misijām ir veicināt izglītību, jo tieši izglītība garantē cilvēka attīstību un spēju nodrošināt savu labklājību sev pašam tīkamā formā. Ne velti izglītību mūsdienās mēdz dēvēt par cilvēkkapitālu.

7. attēls

Mūsdienās, informācijas laikmetā, informācija ikvienai personai ir būtisks resurss gan savu iespēju realizēšanā, gan problēmu risināšanā. Iedzīvotāji nereti nav pietiekami informēti par viņu sociālajām tiesībām un pienākumiem, par iespējām gūt atbalstu, par iespējām aktīvi piedalīties pilsētas sociālajā un kultūras dzīvē. Nodrošinot un sekmējot informācijas plūsmu starp pašvaldību/valsti un iedzīvotājiem, Rīga veicinās rīdzinieku labklājību, piederības izjūtu un sociālo aktivitāti. Sociālo palīdzību un aprūpi saņem bērni, invalīdi, pensijas vecuma personas, cilvēki ar garīgiem traucējumiem un trūkumā nonākuši darbspējīgi pieaugušie. Viens no Rīgas mērķiem ir sniegt aprūpi un atbalstu iespējami vairāk šādiem cilvēkiem, lai nodrošinātu viņiem vismaz minimāli pieņemamu dzīves kvalitāti.

RĪGAS SABIEDRĪBAS STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES

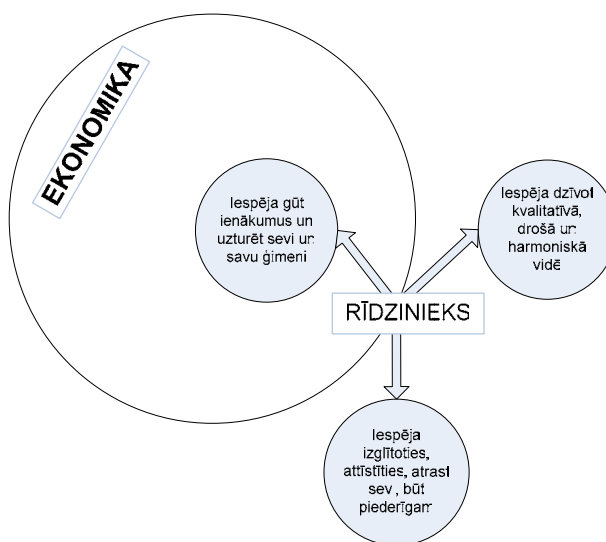
STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Daudznacionāla sabiedrība</p> <p>Aktīva līdzdalība kultūras dzīvē</p> <p>Attīstīta izglītības sistēma</p> <p>Augsts nodarbinātības un zems bezdarba līmenis</p>	<p>Negatīvs iedzīvotāju dabiskais pieaugums</p> <p>Vājas ataudzes iespējas – zema dzimstība un augsta mirstība</p> <p>Negatīva iedzīvotāju mehāniskā kustība Rīgas robežās</p> <p>Zems vidējais dzīves ilgums</p> <p>Nepietiekama un nevienmērīgi attīstīta sociālā infrastruktūra</p> <p>Zemi vidējie ienākumi</p> <p>Dzīves līmeņa atšķirību pieaugums starp dažādiem sociālajiem slāņiem (iedzīvotāju sociālās segregācijas process)</p> <p>Liels sociālekonomiski atbalstāmo iedzīvotāju īpatsvars</p>

RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – EKONOMIKA

Attīstīta pilsētas ekonomika dod iespēju gūt ienākumus, uzturēt sevi un savu ģimeni (8. attēls) Pilsētas stratēģijas realizācijas procesā pašvaldības institūcijas izvēlas tādas attīstības politikas pasākumus, kas veicina augsta nodarbinātības līmeņa sasniegšanu, ilgtspējīgu saimniecisko izaugsmi un cenu stabilitāti, tādējādi radot materiālo pamatu iedzīvotāju un pilsētas labklājības pieaugumam.

8. attēls

Ekonomika – Rīgas attīstības balsts

RĪGAS EKONOMIKAS STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Straujš iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums</p> <p>Daudz kultūru pārzinoša ekonomiskā vide</p> <p>Uzņēmējdarbības attīstība</p> <p>Loģistikas un multimodālo transporta pakalpojumu attīstība</p> <p>Attīstīta ekonomiskās vides infrastruktūra</p> <p>Daudz ekstensīvi izmantotu vai brīvu teritoriju</p>	<p>Ārējo tirgus tautsaimniecības sektoru sašaurināšanās</p> <p>Zemas pievienotās vērtības sektori</p> <p>Zemākais IKP uz vienu iedzīvotāju starp Eiropas Savienības galvaspilsētām</p> <p>Uzņēmējdarbības centralizācija</p> <p>Pieaugoša atkarība no ārējiem ekonomiskiem apstākļiem</p> <p>IKP pieauguma tempu palēnināšanās</p> <p>Iekšējās maksātspējas samazināšanās</p>

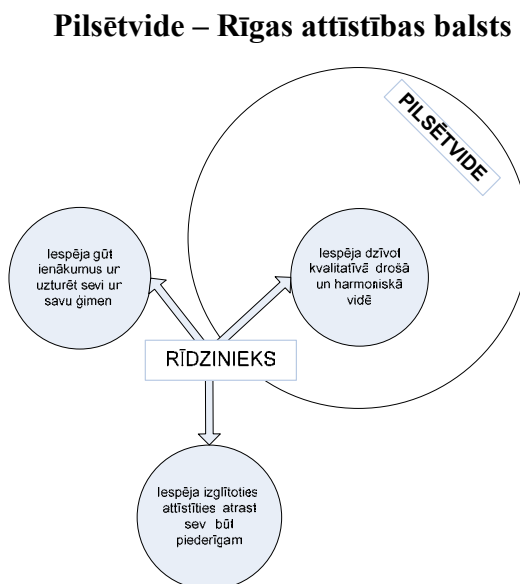
Mūsu pamatmērķis ekonomikas jomā ir palielināt pilsētas iekšējo kopproduktu uz vienu iedzīvotāju, vienlaikus mazinot iedzīvotāju sociālo segregāciju. Balstoties uz veikto analīzi, ir izvirzīti stratēģiskie Rīgas ekonomikas attīstības virzieni: Austrumu un Rietumu saikne (prioritārais virziens), augstas pievienotās vērtības, partnerīga, kā arī daudzveidīga un augoša ekonomika.

Perspektīvā Rīga vēlas balstīt savu **ekonomisko attīstību uz nozarēm ar augstu pievienoto vērtību**, starp kurām ir **apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, konsultāciju pakalpojumi (IT, vadības, juridiskie), atpūtas un izklaides pakalpojumi, kā arī izglītības iestādes.**

RĪGAS ATTĪSTĪBAS BALSTS – PILSĒTVIDE

Attīstīta pilsētvide dod iespēju dzīvot kvalitatīvā, drošā un harmoniskā vidē (9. attēls), kurā ir daudzveidīgi un kvalitatīvi mājokļi, ērti transporta un saziņas sakari, drošas un efektīvas inženierkomunikācijas, kvalitatīva publiskā ārtelpa, kā arī tīra un bioloģiski daudzveidīga dabas vide.

9. attēls

Pilsētas stratēģijā paredzēts veicināt tradicionālā Rīgas centra attīstību, vienlaikus stiprinot arī citu pilsētas dzīvojamo rajonu (apkaime) identitāti un veidojot tos kā daudzfunkcionālas attīstības centrus. Šāda nosacīti policentriska² apdzīvojuma pilsētas struktūra palīdz radīt iedzīvotājos labvēlīgu attieksmi pret savu apkaimi, stimulē ekonomikas izaugsmi un dabas resursu saglabāšanu, kā arī līdzsvaru dažādu pilsētas daļu attīstībā.

Rīgas centrālās daļas attīstība ir plānojama īpaši uzmanīgi, ņemot vērā, ka Rīgas vēsturiskais centrs pieder pie UNESCO noteiktajām pasaules nozīmes kultūras un vēstures teritorijām. Tomēr pilsētas attīstībā Rīgas vēsturiskais centrs ir jāuztver nevis kā problēmteritorija, bet gan kā vērtība Rīgas atpazīstamības un attīstības veicināšanai.

Plānojot Rīgas pilsētas attīstību, jāņem vērā tas, ka Rīga ir nozīmīgs centrs, caur kuru tiek uzturēta Austrumu tirgus saikne ar Eiropas Savienības tirgiem un otrādi, tāpēc, pilsētu attīstot, liels uzsvars noteikti ir jāliek uz transporta un sakaru infrastruktūras attīstību, tādējādi palielinot Rīgas kā Eiropas austrumu “vārtu pilsētas” nozīmi. Tāpēc par būtisku uzdevumu tiek uzskatīta transporta infrastruktūras modernizēšana, kas veicinās pilsētas kā loģistikas un tirdzniecības centra attīstību. Turklāt svarīgi ir apzināties, ka Rīgas funkcionālās darbības un ietekmes telpa sniedzas pāri tās administratīvajām robežām, tāpēc arī no plānošanas viedokļa

² Rīgas telpiskās un funkcionālās uzbūves pamatā joprojām paliek tradicionālā monocentriskā struktūra.

Rīgas attīstība jāskata kontekstā gan ar Rīgas aglomerācijas, gan Latvijas un dažkārt pat Baltijas jūras reģiona attīstību.

Patīkams un drošs dzīvojamais rajons (apkaime) ir viens no svarīgākajiem sabiedrības sociālās labklājības nodrošināšanas faktoriem. Patīkama apkārtnē cilvēkos rada vēlēšanos šādu vidi saglabāt un arī turpmāk tajā uzturēties. Tāpēc Rīgā īpaša uzmanība ir jāpievērš vienotas mājokļu politikas jautājumiem sabiedrības interesēs tā, lai pilsētā būtu pieejams kvalitatīvs mājokļu piedāvājums daudzveidīgām un ienākumu ziņā dažādām iedzīvotāju grupām.

RĪGAS PILSĒTVIDES STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES

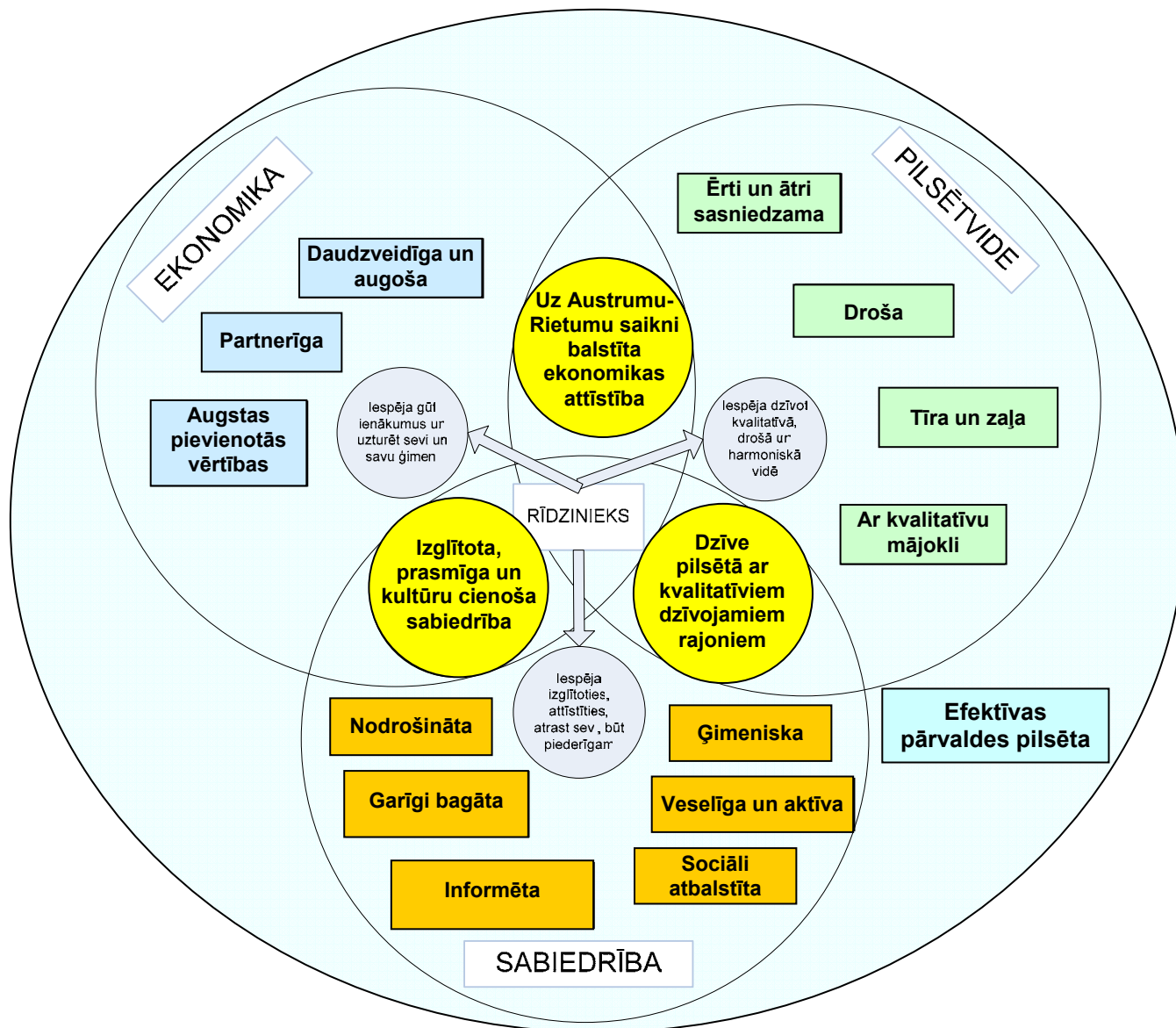
STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Ģeogrāfiskais izvietojums (atrašanās pie jūras, Latvijas, kā arī visas Baltijas centrā un piesaistītā transporta infrastruktūra)</p> <p>Plašas apstādījumu un dabas teritorijas</p> <p>Lielu ūdens objekti Rīgā un tās apkaimē</p> <p>Liela bioloģiskā daudzveidība</p> <p>Galvaspilsētas statuss</p> <p>Bagāts kultūrvēsturiskais mantojums</p> <p>Aktīva kultūrvide</p>	<p>Apstādījumu un dabas teritoriju trūkums atsevišķās pilsētas vietās</p> <p>Tādu efektīvu instrumentu trūkums, kuri veicinātu zemes īpašnieku ieinteresētību dabas teritoriju saglabāšanā</p> <p>Nelīdzsvaroti attīstīta pilsēta ar funkcionāli pārblīvētu centru un mazattīstītiem dzīvojamiem rajoniem (apkaimēm)</p> <p>Vāji attīstīta un nepietiekama tūrisma, rekreācijas un sporta infrastruktūra</p> <p>Nesakārtota publiskā ārtelpa, tajā skaitā neefektīvi izmantotas ūdensmalas, kā augstvērtīgs rekreācijas resurss</p> <p>Neatrisinātas mājokļu apsaimniekošanas problēmas</p> <p>Lielākās daļas dzīvojamā fonda zemā energoefektivitāte</p> <p>Uzņēmējdarbības vai mājokļu attīstībai nepieciešamo pazemes inženierkomunikāciju vājā attīstības pakāpe un pat trūkums atsevišķās Rīgas daļās, kur plānota teritoriju intensīvāka izmantošana</p> <p>Rīgas ģeogrāfiskā potenciāla nepilnīga izmantošana</p>

STRATĒĢISKIE MĒRĶI

10. attēlā atspoguļoti stratēģiskie mērķi, kas atbilst katram no trim Rīgas attīstības balstiem.

10. attēls

Rīgas stratēģiskie mērķi

PRIORITĀRIE STRATĒĢISKIE MĒRĶI (PM)

PM 1. IZGLĪTOTA, PRASMĪGA UN KULTŪRU CIENOŠA SABIEDRĪBA

Augsta izglītība un attīstītas prasmes ir sabiedrības attīstības un labklājības pamats. Cilvēka labklājības pamats ir pirmsskolas un skolas vecumā apgūtās pamatiemaņas, pēc tam iegūtās profesijas pievienotā vērtība un pieprasījums pēc tās darba tirgū. Tāpēc mūsu mērķis ir veicināt interesi par izglītību, kā arī izglītības pieejamību, piemērotību tirgus vajadzībām un kvalitāti.

Mērķis ir vērsts uz visiem pie ikvienas vecuma grupas piederīgajiem Rīgas iedzīvotājiem. Pirmsskolas izglītības sistēmai ir jābūt pieejamai visiem bērniem neatkarīgi no viņu ģimenes labklājības līmeņa, jo tieši pirmsskolas vecumā tiek likts pamats tām prasmēm, kuras vēlāk ļaus cilvēkam pašam sasniegt augstāku labklājības līmeni. Viena no jauno laiku problēmām, kuru vajadzētu risināt, ir tā, ka ļoti daudzi skolas vecuma bērni neapmeklē skolu vai arī beidz skolu tikai ar liecību, bet nesaņem atestātu un tādējādi ierobežo savas iespējas izglītoties turpmāk.

Nākamais uzdevums ir veicināt tās iemaņas un prasmes, kuras nodrošinātu cilvēka iegūtās izglītības un apgūtās profesijas pieprasījumu tirgū, kas savukārt veicina katra cilvēka finansiālo labklājību. Ņemot vērā Rīgas attīstības plānā paredzētās ekonomikas attīstības tendences, uzsvars tiek likts uz datorprasmēm, valodu prasmi un eksaktajām zinātnēm. Jau tagad Latvijas tautsaimniecībā ir vērojams eksakto zinātņu speciālistu trūkums. Šis trūkums ir jānovērš, tādējādi mazinot arī plaisu starp piedāvājumu un pieprasījumu darba tirgū. Mērķis ir veidot tādu izglītības sistēmu, kas palīdzētu mazināt bezdarbu jauniešu vidū un ilgtermiņa bezdarba līmeni kopumā. Papildu uzsvars tiek likts arī uz interešu izglītību.

Trešais uzdevums ir panākt tāda izglītības līmeņa sasniegšanu un uzturēšanu, kas veicinātu ne tikai pieprasījumu pēc konkrētu profesiju speciālistiem darba tirgū, bet arī Rīgas un visas Latvijas tautsaimniecības konkurētspēju Eiropā un pasaulē. Uz to ir jāorientējas gan vispārējās izglītības iestādēm, gan profesionālajām skolām, gan augstskolām un īpaši jāatbalsta izcilība. Tāpēc viens no mērķiem ir palielināt augstāko un/vai profesionālo izglītību ieguvušo Rīgas iedzīvotāju īpatsvaru.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Pirmsskolas bērnu īpatsvars, kas iesaistīti pirmsskolas izglītības iestādēs	80%	100%	Pieaug
Izglītības procesā neiesaistīto skolas vecuma bērnu īpatsvars	1,60%	1%	Samazinās
9. un 12. klašu beidzēju īpatsvars, kas saņem tikai liecību atestāta vietā	6,2% (9. klašu) 3,3% (12. klašu) Vidēji 5%	3% (9. klašu) 3% (12. klašu) Vidēji 3%	Samazinās
Profesionālā izglītība iedzīvotājiem virs 20 gadiem (īpatsvars; augstākā, vidējā speciālā, nepabeigta augstākā)	38%	50%	Pieaug
Augstākā izglītība iedzīvotājiem virs 20 gadiem (īpatsvars)	22%	25%	Pieaug
Bezdarbs jauniešu vidū (ekonomiski aktīvie līdz 25 gadiem)	12,44%	10%	Samazinās
Eksakto zinātņu centralizēto eksāmenu kārtotāju īpatsvars vidusskolās	53,40%	60%	Pieaug

Interesešu izglītībā un brīvā laika programmās iesaistīto bērnu un jauniešu īpatsvars	39%	50%	Pieaug
Jauniešu iniciatīvas projektos iesaistīto jauniešu īpatsvars	2,60%	5%	Pieaug
Interesešu izglītības pasākumos iesaistīto bērnu un jauniešu īpatsvars	56,50%	60%	Pieaug
Skolu nodrošinājums ar datorklasēm, interneta pieslēgumu un mācību materiāliem nepieciešamajā apjomā	50%	90%	Pieaug

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *iedzīvotāju īpatsvars ar vidējo izglītību* un *iedzīvotāju īpatsvars ar terciāro izglītību*. Papildus minētajiem indikatoriem tiek rekomendēts izveidot sistēmu skolēnu sekmju centralizētajos gala eksāmenos, iedzīvotāju datorprasmju un valodu prasmju izvērtēšanai.

Uzdevumi

- U1.1. Atbilstoši tirgus prasībām un izmaiņām veicināt tirgū pieprasīta kvalificēta darbaspēka sagatavošanu.
- U1.2. Veicināt zinātņietilpīgas ekonomikas veidošanai nepieciešamo zināšanu un prasmju apgūšanu.
- U1.3. Veicināt pētniecības ideju komercializāciju.
- U1.4. Veicināt eksakto zinātņu aktualitāti.
- U1.5. Veidot jauniešu interešu centrus.
- U1.6. Veicināt izglītību mūža garumā.
- U1.7. Nodrošināt pirmsskolas bērnu iesaisti pirmsskolas izglītības iestādēs.
- U1.8. Veicināt interešu izglītības un kultūras daudzveidību un programmu īstenošanas kvalitāti, šo programmu pieejamību un popularitāti.
- U1.9. Organizēt un atbalstīt bērnu un jauniešu pasākumus un nometnes.
- U1.10. Īstenot projektu konkursus un sniegt finansiālu atbalstu jauniešu iniciatīvām.
- U1.11. Veicināt izglītības un kultūras iestāžu celtniecību un rekonstrukciju.
- U 1.12. Nodrošināt mācību iestādes ar mācību procesam izvirzītajām prasībām atbilstošu materiāltechnisko bāzi.

PM 2. UZ AUSTRUMU–RIETUMU SAIKNI BALSTĪTA EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA

Pašreizējā situācija liecina par to, ka galvenais Rīgas ekonomiskais dzinējspēks varētu būt visu veidu pakalpojumu sektora attīstība, kas saistīta lielākoties ar loģistikas un multimodālo transporta tīklu pakalpojumu attīstību. Transporta pakalpojumi jau tagad ir viena no galvenajām Rīgas eksporta jomām. Tiek prognozēts, ka nākotnē, tranzīta apjomam pieaugot, ārvalstu kompānijām būs nepieciešami arvien jauni transporta un loģistikas pakalpojumi, ko varētu sniegt vietējie uzņēmēji. Nostiprinot pašreizējās pozīcijas un aktīvi realizējot patlaban neizmantoto potenciālu, Rīgas ekonomiskā konkurētspēja transporta un komunikāciju jomā var kļūt par nozīmīgu dzinējspēku ne tikai pašas pilsētas, bet arī valsts un starptautiskajā kontekstā.

Kopējais eksporta apjoms ir viens no ekonomiskās attīstības līmeņa rādītājiem un raksturo uzņēmumu spēju konkurēt starptautiskajā tirgū. Jāapzinās, ka svarīgs ir ne tikai preču, bet arī pakalpojumu eksports, kas bieži vien dod augstāku pievienoto vērtību. Iespējams, ka Rīgas un visa Baltijas jūras reģiona samērā lielais iedzīvotāju potenciāls dos iespēju šeit attīstīties starptautiskiem vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tīkliem, tādējādi piesaistot arvien jaunas investīcijas un veicinot rīdzinieku labklājību.

Perspektīvā Rīga kā ES dalībvalsts galvaspilsēta var kļūt par reģionālu administratīvo centru, kas pārstāv ne tikai nacionālā vai lokālā līmeņa publiskās pārvaldes iestādes, bet arī ES institūcijas. Turklāt Rīgas ģeogrāfiskā atrašanās vieta ir izdevīga to uzņēmumu centrālo biroju vai pārstāvniecību izvietojšanai, kas darbojas Eiropas Savienības, Baltijas valstu un Krievijas tirgū.

Tūrisms jau ilgu laiku tiek vērtēts kā neizmantots Latvijas tautsaimniecības potenciāls, kas sācis attīstīties tikai pēdējos gados. Pilsētas ekonomiskās konkurētspējas kontekstā kultūra un tūrisms var ne tikai kalpot par ienākumu avotu, bet arī palīdzēt veidot pozitīvu pilsētas tēlu, kam jāpievērš sevišķa uzmanība, veicinot Rīgas konkurētspēju un atpazīstamību tieši starptautiskā mērogā.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Transporta, noliktavu un sakaru sektora (pēc NACE klasifikatora) pievienotās vērtības īpatsvars (2001. gada skaitlis)	16,3	18	Pieaug
Kravu apgrozījums ostā (milj. t; 2004. gada skaitlis)	23,99	35	Pieaug
Tūristu (kuri nakšņo viesnīcās un citās tūrisma bāzēs) skaits	315 289	3 milj.	Pieaug

Ārvalstu tiešās investīcijas (milj. Ls)	972,5	1800	Pieaug
Ar kuģi pārvadāto pasažieru skaits (tūkst.; 2003. gada skaitlis)	229,4	400	Pieaug
Ar lidmašīnu pārvadāto pasažieru skaits (milj.)	1	5	Pieaug

Papildus minētajiem indikatoriem tiek rekomendēts analizēt arī Rīgas uzņēmumu preču un pakalpojumu eksportu uz NVS un ES valstīm.

Uzdevumi

U2.1. Veidot un veicināt ārējos sakarus.

U2.2. Attīstīt tranzīta infrastruktūru un veicināt loģistikas pakalpojumu sniegšanu.

U2.3. Atbalstīt daudz kultūru vidi.

U2.4. Veicināt valodu apgūšanu.

U2.5. Popularizēt Rīgu un Latviju kā iecienītu tūrisma objektu un attīstīt tūrisma infrastruktūru.

PM 3. DZĪVE PILSĒTĀ AR KVALITATĪVIEM DZĪVOJAMIEM RAJONIEM (APKAIMĒM)

Paaugstinot pilsētas dzīvojamo rajonu (apkaimju) daudzfunkcionalitāti un uzlabojot publiskās ārtelpas kvalitāti, varētu panākt to, ka iedzīvotāji daudz vairāk laika pavada savā dzīvojamā rajonā (apkaimē), tādējādi samazinot slodzi uz Rīgas centru, sevišķi transporta jomā.

Migrācija ir viens no iedzīvotāju skaitu ietekmējošajiem faktoriem. Atkarībā no migrācijas rakstura ir nepieciešams izdarīt gan stratēģiskus, gan operatīvus grozījumus attīstības plānos. Pilsētas ekonomisko potenciālu ietekmē iedzīvotāju skaits. Iedzīvotāju skaita prognozēšana un dinamika ir svarīga arī daudzu funkciju attīstības plānu izstrādei. Šim indikatoram ir statistiskā bāze, un tas ir vienkārši kontrolējams.

Degradētās teritorijas³ ir ne tikai pilsētībūvniecības, bet arī sociāla problēma. Nelabvēlīga vide degradē cilvēka personību un veido bāzi antisabiedrisku elementu attīstībai. Par ilgtermiņa mērķi jāizvirza pilnīga pašreizējo degradēto teritoriju atveseļošana un jaunu degradēto teritoriju veidošanās nepieļaušana. Vēsturisko ēku arhitektoniskais un tehniskais līmenis arī nosaka

³ Pie degradētām teritorijām pieder piesārņotās, potenciāli piesārņotās un/vai kādreiz saimnieciski izmantotas un apbūvētas teritorijas, kuras pašreiz ir pamestas vai nepilnvērtīgi izmantotas.

pilsētvides kvalitāti. Tam uzlabojoties, uzlabojas arī iedzīvotāju dzīves apstākļi, un pilsēta kļūst pievilcīga tūristiem, kuru plūsmu Rīga vēlas palielināt. Starp dažādām degradētajām teritorijām īpaša uzmanība jāpievērš Rīgas ūdensmalām, kuras patlaban pārsvarā ir ļoti nesakārtotas, nepievilcīgas teritorijas, taču ar lielu attīstības potenciālu. Ūdensmalu teritoriju sakārtošana var sekmēt gan Rīgas ekonomisko attīstību, gan pašas pilsētvides kvalitātes uzlabošanos un iedzīvotāju pieaugošo apmierinātību ar to.

Ņemot vērā stratēģisko mērķi – veidot cilvēkam draudzīgu dzīvojamo rajonu (apkaimi), ir būtiska teritorijas līdzsvarota izmantošana. Tomēr līdz šim attiecīga uzskaitē nav veikta, tāpēc šie indikatori pārvietojami pie nākotnē ieviešamajiem. Iedzīvotāju apmierinātība ar sava dzīvojamā rajona (apkaimes) vidi (zaļās teritorijas, rekreācijas teritorijas, teritoriju proporcijas, iedzīvotāju blīvums, sociālo un komerciālo pakalpojumu pieejamība, transporta efektivitāte) ir viens no galvenajiem pašvaldības darba mērķiem. Minētie indikatori dzīvojamo rajonu (apkaimju) aspektā labi parādīs, kuros dzīvojamajos rajonos (apkaimēs) mērķis (apmierinātība) ir sasniegts, kurās pilnībā vēl nav sasniegts un līdz kādam līmenim sasniegts. Radītājs iegūstams, veicot regulāras aptaujas.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem (2003. gada skaitlis)	-1,0	+2	Pieaug
Iedzīvotāju skaits (2004. gada skaitlis)	735 241	710 000	Samazinās lēnāk
Atjaunoto aizsargājamo kultūras objektu īpatsvars no visiem objektiem ar vēsturisko un arhitektonisko vērtību	<90%	90%	Pieaug
Vidējais viena iedzīvotāja braucienu skaits darbdiēnā	2,45	2	Samazinās
Iedzīvotāju blīvums	2393,4	2311,2	Samazinās

Papildus iepriekš minētajiem indikatoriem tiek rekomendēts analizēt arī citus rādītājus, kas norādītu uz kvalitatīvu un cilvēkiem patīkamu dzīvojamo rajonu (apkaimju) veidošanos Rīgā (piemēram, degradēto teritoriju īpatsvara samazināšanās pilsētā).

Uzdevumi

U3.1. Attīstīt esošajam pilsētas centram pakārtotus daudzfunkcionālus vietējos centrus.

U3.2. Saglabāt un attīstīt kultūrvēsturiskos objektus pilsētas centrā un citās vēsturiskās apbūves teritorijās.

U3.3. Nodrošināt kvalitatīvu dzīvojamo rajonu (apkaimju) sasniedzamību no pilsētas centra un uz to un galvenajiem pilsētas transporta mezgliem.

U3.4. Lokalizēt sociālo infrastruktūru.

U3.5. Revitalizēt un attīstīt degradētās teritorijas.

U3.6. Tuvināt pašvaldības pakalpojumus dzīvojamiem rajoniem (apkaimēm).

U3.7. Uzlabot dzīvojamo rajonu (apkaimju) estētiskās un sociālās vides kvalitāti.

U3.8. Nodrošināt pilsētas teritoriju racionālu un ilgtspējīgas attīstības principiem atbilstošu izmantošanu.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI (M) SOCIĀLAJĀ JOMĀ

M 4. NODROŠINĀTA SABIEDRĪBA

Šis mērķis ir pamatots uz finansēm, jo bieži vien tieši iedzīvotāju sliktais finansiālais stāvoklis traucē sasniegt daudzus citus mērķus – veselību, ģimeniskumu, sakārtotu vidi. Kaut arī pilsēta nevar nodrošināt visus iedzīvotājus ar darbu, tā var sekmēt darba vietu rašanos un vienlīdzīgas iespējas šo darba vietu iegūšanā. Veidojot Latviju kā konkurētspējīgu, augsti attīstītu valsti, ir svarīgi panākt, lai labklājība būtu pieejama ikvienam, lai visiem iedzīvotājiem būtu vienlīdzīgas iespējas piedalīties ekonomiskajā dzīvē un pasargāt no nabadzības sevi un savu ģimeni. Viena no vismazāk nodrošinātajām iedzīvotāju grupām Rīgā ir pensijas vecuma cilvēki, par kuru labklājību pilsētai līdz ar valsti būtu jā rūpējas, izmantojot visefektīvākos līdzekļus.

Vidējie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli un vidējā alga uz vienu strādājošo ir vispārējo ekonomisko situāciju raksturojoši lielumi, kurus tomēr ir svarīgi skatīt nevis no absolūtās vērtības, bet gan no relatīvās vērtības, t. i., pirktspējas viedokļa.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars norāda, cik daudz ir to iedzīvotāju, kas aktīvi gūst ienākumus un tādējādi palīdz mazināt sociālās sistēmas noslogojumu.

Katram darbaspējīgam cilvēkam ir jāspēj uzturēt sevi un savu ģimeni, tāpēc sociālā palīdzība ir jāsniedz ar konkrētu mērķi – veicināt jaunu, tirgū pieprasītu iemaņu apgūšanu. Lai sociālā palīdzība nepārvērstos par strādāt negribošu indivīdu pabalstu, ir jāuzrauga process un tā tendences. Mērķis ir efektīvi aptvert reāli atbalstāmās personas, bet ne bezgalību laika ziņā.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Vidējie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli (Ls un pilnie iztikas minimumi mēnesī; 2003. gada skaitlis)	125,23 Ls 1,34 pilnie iztikas minimumi	2,5 iztikas minimumi	Pieaug
Vidējā alga (neto Ls un pilnie iztikas minimumi mēnesī; 2003. gada skaitlis)	158 Ls 1,69 pilnie iztikas minimumi	3 iztikas minimumi	Pieaug
Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars (2003.gada skaitlis)	67,2	68	Stabils, pieaug
Džini koeficients (ienākumu koncentrācijas koeficients; 2003. gada skaitlis)	0,36	0,3	Samazinās

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *mājsaimniecību rīcībā esošie ikgadējie vidējie ienākumi; mājsaimniecību īpatsvars, kas saņem mazāk par pusi no valstī vidējā mājsaimniecību ienākuma; mājsaimniecību īpatsvars, kas dzīvo savā īpašumā*. Papildus iepriekš minētajiem

indikatoriem tiek rekomendēts analizēt arī šādus rādītājus: to iedzīvotāju īpatsvars, kuru ienākumi ir zemāki par CSP aprēķināto pilno iztikas minimumu; sociālās palīdzības saņēmēju īpatsvars to iedzīvotāju vidū, kuru ienākumi ir zemāki par pilno iztikas minimumu; darbspējīgiem maznodrošinātajiem sniedzamās sociālās palīdzības vidējais ilgums.

Uzdevumi

U4.1. Veicināt nodarbinātību un paplašināt pārkvalificēšanās iespējas.

U4.2. Sniegt mērķpalastus maznodrošinātām ģimenēm.

U4.3. Veicināt sociāli izstumto iedzīvotāju un iedzīvotāju ar īpašām vajadzībām nodarbinātību.

M 5. VESELĪGA UN AKTĪVA SABIEDRĪBA

Rīgas pašvaldība aktīvi piedalās vienotas iedzīvotāju veselības veicināšanas, ārstniecības un rehabilitācijas programmas izstrādē un realizācijā. Rīgā salīdzinājumā ar citām Eiropas pilsētām mirstība ir augsta, tomēr pēdējā laikā ir vērojama tās samazināšanās tendence. Arī iedzīvotāju dabiskais pieaugums ir negatīvs. Tāpat paredzamais vidējais dzīves ilgums liecina par to, ka relatīvi daudz cilvēku mirst jau ekonomiskās aktivitātes vecumā. Cēloņi – neveselīgs dzīvesveids un vardarbība. Šāda indikatora iekļaušana stratēģijā ļauj izvērtēt, cik iedarbīgi ir sabiedrības veselības un dzīves apstākļu uzlabošanas pasākumi.

Zīdaiņu mirstības rādītājs kompleksi atspoguļo sabiedrības veselības un primārās veselības aprūpes stāvokli un ir labs ilgtermiņa indikators, vērtējot pašvaldības pūliņus šajā jomā.

Sirds un asinsvadu slimības, kā arī ļaundabīgie audzēji ietekmē sabiedrību šādā ziņā: augsti ir letāla iznākuma rādītāji, turklāt tas attiecas arī uz ekonomiskās aktivitātes vecuma cilvēkiem, ļoti augstas ir ārstēšanās izmaksas. Veselīgu dzīvesveidu veicinoši pasākumi, vides tīrība, labi dzīves un darba apstākļi zināmā mērā palīdz mazināt risku saslimt. Smēķēšana ir viens no iemesliem, kas izraisa sirds un asinsvadu slimības, kā arī ļaundabīgos audzējus. Smēķētāju skaita samazināšana ir uzdevums, kam pastāvīgi jābūt pilsētas varas struktūru uzmanības lokā. Pilsētniekiem raksturīgais mazkustīgais dzīvesveids rada arī liekā svara problēmas, kas savukārt kļūst par cēloni sirds un asinsvadu slimībām. Tāpēc no pilsētas pārvaldīšanas stratēģisko mērķu viedokļa fizisko aktivitāšu veicināšana ir nepieciešama sabiedrības veselības uzlabošanai.

Tuberkuloze ir slimība, kas lielā mērā saistīta ar sliktiem dzīves apstākļiem (nabadzība, klaiņošana, mājokļa trūkums). Tā ir infekcijas slimība, tātad bīstama apkārtējiem. Ārstēšanas izmaksas ir ļoti augstas. Tāpēc tuberkulozes slimnieku skaita krasa samazināšana ir viens no prioritārajiem mērķiem, kas nepavisam neattiecas tikai uz ārstniecības iestādēm.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem (2003. gada skaitlis)	-4,4	-2	Pieaug
Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums – sievietēm un vīriešiem	68,8 (V) 77,4 (S) Vidējais 72,9	70 (V) 79 (S) Vidējais 74	Pieaug
Zīdaiņu mirstība uz 1000 dzemdībām	7,6	4	Samazinās
Nāves gadījumi, kuru cēlonis ir asinsrites (sirds un asinsvadu) slimības, uz 100 000 iedzīvotājiem	784	700	Samazinās
Nāves gadījumi, kuru cēlonis ir ļaundabīgi audzēji, uz 100 000 iedzīvotājiem	250	240	Samazinās
Tuberkulozes slimnieku skaits uz 100 000 iedzīvotājiem	62,5	58	Samazinās
HIV gadījumu skaits uz 100 000 iedzīvotājiem	17,3	16	Samazinās
Smēķētāju īpatsvars sieviešu un vīriešu vidū	51,1% (V) 19,2 % (S)	45% (V) 17 % (S)	Samazinās

Papildus šiem indikatoriem tiek rekomendēts analizēt aktīvās sporta nodarbībās iesaistīto iedzīvotāju (tostarp bērnu un jauniešu) īpatsvaru, saslimstību ar vīrushepatītu un invalīdu īpatsvaru.

Uzdevumi

U5.1. Uzlabot veselības aprūpes pieejamību.

U5.2. Attīstīt medicīnisko un sociālo rehabilitāciju.

U5.3. Uzlabot slimību profilaksi.

U5.4. Minimizēt kaitīgos ieradumus.

U5.5. Uzlabot iedzīvotāju informētību veselības jautājumos.

U5.6. Popularizēt veselīgu dzīvesveidu un veselīgu uzturu.

U5.7. Nodrošināt vardarbībā cietušo rehabilitāciju.

U5.8. Kvalitatīvu atpūtas vietu izveide pilsētniekiem.

U5.9. Atbalstīt un veicināt iedzīvotāju sportiskās aktivitātes.

M 6. ĢIMENISKA SABIEDRĪBA

Rīgā ir liels to ģimeņu īpatsvars, kurās ir tikai viens no vecākiem, liels pamesto bērnu un vientuļu pensijas vecuma cilvēku skaits. Šie fakti norāda uz to, ka ir pamats runāt par nepieciešamību nostiprināt ģimenes vērtības. Ģimene ir sabiedrības pamats, tātad tās stiprināšana un atbalstīšana ir sabiedrības veselības un labklājības priekšnoteikums. Bērni un ģimene ir viena no valsts prioritātēm. Stiprinot ģimeni, tiek veicināts tas, ka bērni kļūst par pilnvērtīgiem sabiedrības locekļiem, kuri drīzumā paši veidos savu un savas pilsētas dzīvi, un ka pilsētā būs mazāk vientuļu pensijas vecuma cilvēku, kam nepieciešama sabiedrības palīdzība.

Rīgā ir negatīvs iedzīvotāju dabiskais pieaugums, kas ietekmē un ietekmēs darbaspēka bilanci un pilsētas attīstības spējas. Šis negatīvais rādītājs ir saistīts ne tikai ar īsu vidējo mūžu, bet arī ar zemo dzimstības līmeni.

Sociologi pastāvīgi atgādina, ka nepilnās ģimenēs (kurās ir tikai viens no vecākiem) bērna pilnvērtīgu attīstību ir grūti nodrošināt. Lielajam nepilno ģimeņu skaitam ir vairāki iemesli, taču arī pašvaldība var dot savu ieguldījumu šīs problēmas risināšanā (nodrošinot mājokļa pieejamību un kvalitāti, nodarbinātību, apkarojot kaitīgos ieradumus), tāpēc nepilno ģimeņu skaita samazināšanās (vai vismaz nepieaugšana) ir uzskatāma par mērķi.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Mājsaimniecības (ģimenes) locekļu vidējais skaits (2003. gada skaitlis)	2,43	3	Pieaug
Jaundzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2003. gada skaitlis)	8,9	12	Pieaug
Tādu ģimeņu (mājsaimniecību) īpatsvars, kurās ir tikai viens no vecākiem (% no ģimeņu kopskaita; 2000. gada tautas skaitīšanas dati)	38,20%	30%	Samazinās
Bez vecāku gādības palikušo bērnu īpatsvars (% no bērnu kopskaita)	0,70%	0,30%	Samazinās
Aizbildnībā, audžu ģimenēs un adopcijā nodoto bērnu īpatsvars (% no bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu kopskaita)	45%	80%	Pieaug

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *vidējās iedzīvotāju skaita izmaiņas 5 gadu periodā* un *vienas personas mājsaimniecību īpatsvars*. Papildus šiem indikatoriem tiek rekomendēts analizēt ģimenes locekļu kvalitatīvi kopā pavadīto laiku.

Uzdevumi

U6.1. Veicināt dzimstību.

U6.2. Veicināt bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu audzināšanu ģimenēs.

U6.3. Popularizēt ģimenes vērtības.

U6.4. Atbalstīt jaunās ģimenes.

U6.5. Attīstīt preventīvos pakalpojumus ģimenēm un bērniem.

M 7. SOCIĀLI ATBALSTĪTA UN APRŪPĒTA SABIEDRĪBA

Kaut arī demokrātiskā sabiedrībā cilvēks pats ir atbildīgs par savu labklājību, tomēr valstij un pašvaldībai ir jā rūpējas par personām, kuras pašu spēkiem nespēj sevi nodrošināt vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un ne no viena cita nesaņem pietiekamu palīdzību, lai varētu attīstīt pašpalīdzības spēju un integrēties sabiedrībā. Rīgas pašvaldība jau sniedz sociālos pakalpojumus (sociālā aprūpe, sociālā rehabilitācija un sociālais darbs), taču plāno aizvien vairāk uzlabot to kvalitāti, kā arī aptvert iespējami vairāk cilvēku, kam šādi pakalpojumi ir vajadzīgi.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Aprūpi mājā saņēmēju skaits (īpatsvars pret vajadzību)	1457*	90%	Pieaug īpatsvars
Dienas aprūpes centros aprūpēto iedzīvotāju skaits (īpatsvars pret vajadzību)	178*	90%	Pieaug īpatsvars
Pakalpojumu saņēmēju skaits krīzes centros (īpatsvars pret vajadzību)	1360*	90%	Pieaug īpatsvars
Pakalpojumu saņēmēju skaits ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās (īpatsvars pret vajadzību; 2003. gada skaitlis)	1373*	90%	Pieaug īpatsvars
Personas, kuras izmantojušas patversmes/naktspatversmes pakalpojumus (īpatsvars pret vajadzību)	1491*	90%	Pieaug īpatsvars

*Ir svarīgi veikt pāreju no indikatoru apzināšanas absolūtās vērtībās uz to relatīvo izpildi, vērtējot to iedzīvotāju īpatsvaru, kas sociālos pakalpojumus ir saņēmuši, no tiem iedzīvotājiem, kam šādi pakalpojumi ir nepieciešami. Tas prasa izstrādāt mehānismu šādas informācijas apzināšanai.

Uzdevumi

U7.1. Veicināt daudzpusīgu sociālo pakalpojumu attīstību.

- U7.2. Veicināt bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu kvalitatīvu aprūpi.
- U7.3. Nodrošināt personu ar īpašām vajadzībām sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju.
- U7.4. Nodrošināt pensijas vecuma personu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju.
- U7.5. Nodrošināt pirmsskolas un skolas vecuma bērnu sociālo aprūpi un brīvā laika pavadīšanas iespējas.
- U7.6. Veicināt no bērnunamiem iznākušo personu iekļaušanos sabiedrībā.
- U7.7. Veicināt atbalsta sistēmas izveidi krīzes situācijās nonākušām personām.
- U7.8. Veikt sociālo darbu ar personām, kuras ir atbrīvotas no ieslodzījuma.
- U7.9. Veicināt jaunu sociālo darba vietu veidošanu, esošo pilnveidošanu un darbinieku kvalifikācijas celšanu.
- U7.10. Nodrošināt kvalitatīvu sociālā darba sniedzējinstītūciju darbību un attīstību.
- U7.11. Nodrošināt pilsētas sociālās informācijas sistēmas attīstību un pieejamību.

M 8. GARĪGI BAGĀTA SABIEDRĪBA

Lielākā daļa valsts kultūras pasākumu notiek Rīgā, tāpat Rīgā atrodas nozīmīgi kultūras centri, piemēram, Nacionālā opera, Nacionālais teātris un citi. Rīgas kā kultūras centra funkcija tiek īstenota galvenokārt nacionālā mērogā. Tomēr kultūrai ir liela nozīme pilsētas konkurētspējas stiprināšanā arī starptautiskā mērogā. Tas attiecas galvenokārt uz starptautisku kultūras pasākumu organizēšanu. Būtiskākais uzdevums ir nodrošināt rīdziniekiem iespēju piedalīties interesantos kultūras pasākumos un aktīvi iesaistīties tautas māksliniecišķajā pašdarbībā, apgūt mūziku un mākslu, lasīt jaunāko literatūru.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Kultūras pasākumu (teātri, muzeji, cirks, kino) apmeklētība (pārdoto biļešu skaits uz 1000 iedzīvotājiem; 2003. gada skaitlis)	259 (teātri) 338 (muzeji) 35 (cirks) 1200 (kino)	300 (teātri) 350 (muzeji) 40 (cirks) 2000 (kino)	Pieaug
Lasītāju skaits bibliotēkās, izņemot Latvijas Nacionālo bibliotēku (2003. gada skaitlis)	171,1 tūkst.	180 tūkst.	Pieaug

Papildus minētajiem indikatoriem tiek rekomendēts izvērtēt pārdoto grāmatu skaitu, interešu izglītībā iesaistīto iedzīvotāju, amatieru pulciņos un pašdarbības kolektīvos iesaistīto iedzīvotāju īpatsvaru, kā arī citus indikatorus, ar kuriem varētu novērtēt sabiedrības garīgo bagātību.

Uzdevumi

U8.1. Veicināt un atbalstīt interešu izglītības, amatieru pulciņu un pašdarbības kolektīvu popularitāti un darbību.

U8.2. Organizēt vietējas nozīmes un starptautiskus kultūras pasākumus.

U8.3. Atbalstīt talantīgus māksliniekus.

M 9. INFORMĒTA SABIEDRĪBA

Mūsdienās, informācijas laikmetā, informācija ikvienai personai ir būtisks resurss gan savu iespēju realizēšanā, gan problēmu risināšanā. Veidojoties informētai sabiedrībai, katram indivīdam paveras jaunas iespējas piedalīties sabiedriskajā dzīvē, kardināli mainās darbaspēka iespējas iekļauties darba tirgū, paaugstinās tam izvirzītās prasības. Iedzīvotāji bieži vien nav pietiekami informēti par viņu sociālajām tiesībām un pienākumiem, par iespējām gūt atbalstu, par iespējām aktīvi piedalīties pilsētas sociālajā un kultūras dzīvē. Nodrošinot un sekmējot informācijas plūsmu starp pašvaldību/valsti un iedzīvotājiem, Rīga veicinās demokrātiskas un pilsoniskas, uz iedzīvotāju savstarpēju palīdzību balstītas sabiedrības attīstību un visu iedzīvotāju aktīvu līdzdalību valsts taisnīgā pārvaldīšanā.

Iedzīvotāju piedalīšanos pašvaldības vēlēšanās varētu uzskatīt par sabiedrības aktivitātes rādītāju. Tā liecina arī par to, cik lielā mērā iedzīvotāji apzinās savas iespējas ietekmēt procesus un ir informēti. Taču attiecīgie rādītāji rūpīgi jāanalizē, jo zema aktivitāte var būt saistīta gan ar pozitīviem sasniegumiem (neko īpaši negribas mainīt), gan ar apātiju, proti, to, ka ir zaudētas cerības procesus ietekmēt.

Pilsētas – tāpat kā visas sabiedrības – demokrātiskas attīstības un normālas funkcionēšanas ziņā ir svarīgi, lai iespējami vairāk iedzīvotāju aktīvi iesaistītos lemlšanas procesos. Tā kā Latvijā pašvaldību vēlēšanās drīkst piedalīties tikai pilsoņi, vietējās pašvaldības rīcībai, kas vērsta uz pilsoņu skaita palielināšanu, ir svarīga nozīme.

Cilvēku vēlēšanos, spējas un iespējas piedalīties sabiedrības attīstības procesos pastarpināti raksturo viņu līdzdalība sabiedrisko organizāciju darbā.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Interneta lietotāju īpatsvars	25%	45%	Pieaug
Iedzīvotāju piedalīšanās (pašvaldības) vēlēšanās (vēlētāju īpatsvars visu balsstiesīgo iedzīvotāju vidū)	53%	63%	Pieaug
Pilsoņu īpatsvars	59,45%	80%	Pieaug

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *Eiropas Savienības pilsoņu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā* un *ne-Eiropas Savienības pilsoņu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā*. Tiek rekomendēts papildus šiem indikatoriem izvērtēt iedzīvotāju informētību par pašvaldības un valsts sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem un sabiedriskajās un nevalstiskajās organizācijās iesaistīto cilvēku īpatsvaru (uz 1000 iedzīvotājiem).

Uzdevumi

U9.1. Informēt sabiedrību par tiesībām, pienākumiem un pakalpojumiem.

U9.2. Iesaistīt sabiedrību pilsētas veidošanā.

U9.3. Veicināt videi draudzīgu rīcību iedzīvotāju vidū.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI EKONOMIKAS JOMĀ**M 10. AUGSTAS PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS EKONOMIKA**

Paralēli ekonomikas ģeogrāfiskajam balstam – Austrumu un Rietumu saiknei – otrs dzinējspēks neapšaubāmi būs darbības ar augstu pievienoto vērtību gan ražošanas, gan pakalpojumu jomā.

Viens no būtiskākajiem faktoriem ir Rīgas kā inovāciju un jaunu zinību radīšanas centra potenciāls, kas patlaban tiek izmantots ļoti minimāli. Dažādi zinātniskie risinājumi maina tirgus konjunktūru, tāpēc svarīgākais pilsētas uzdevums ir sagatavot augsta līmeņa speciālistus, kas būtu spējīgi jaunradītās tehnoloģijas (idejas) komercializēt un pārdot tālāk globālajā tirgū. Latvijā kopš neatkarības atgūšanas ir pakāpeniski palielinājies studējošo skaits (piemēram, 2003. gadā bija 539 studējošie uz 10 000 iedzīvotājiem, un šis rādītājs ir līdzvērtīgs pasaules attīstīto valstu rādītājiem). Rīgā studē 79% no visiem Latvijas studentiem, un Rīgā atrodas 30 no Latvijas 37 augstākās izglītības iestādēm. Ņemot vērā šos faktus, Rīgai ar savu izglītības bāzi ir visi priekšnoteikumi, lai tā varētu kļūt par vismaz Baltijas mēroga centru, piemēram, biotehnoloģiju, farmācijas vai specifiskās fizikas jomās.

Pašreizējās pilsētas ekonomikas attīstības tendences norāda, ka ir jāpievērš sevišķa uzmanība centieniem palielināt rūpniecības pievienoto vērtību, jo pretēji pakalpojumu nozarēm, kuras, kā jau iepriekš teikts, ir vērstas uz iekšējā pieprasījuma apmierināšanu, augstas pievienotās vērtības rūpniecības produkcijas eksports attiecīgi kalpotu kā multiplikatīvs efekts pilsētas ekonomikas attīstībai. Tas nodrošinātu ne tikai šajās rūpniecības nozarēs strādājošos ar augstiem ienākumiem, bet arī stimulētu dažādu veidu pakalpojumu sektora nozaru (loģistikas, mazumtirdzniecības, finanšu pakalpojumu) attīstību, kā arī palielinātu pilsētas un pašvaldības nodokļu ienākumu daļu. Šā iemesla dēļ var atzīt, ka tieši augstas pievienotās vērtības rūpniecības nozaru attīstība var kalpot kā ļoti būtisks faktors Rīgas pilsētas ekonomiskās attīstības un konkurētspējas stiprināšanas kontekstā, jo pašreizējās attīstības tendences jau liecina par zināmu pakalpojumu tirgu piesātinājumu.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Pievienotās vērtības pieaugums gadā (2002/2001) %	16,1 %	17 %	Stabils, pieaug
Ekonomiski aktīvu uzņēmumu īpatsvars augstas pievienotās vērtības sektoros (apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, konsultāciju pakalpojumi – IT, vadība, juridiskās; atpūtas un izklaides pakalpojumi)	33	40	Pieaug
Augstas pievienotās vērtības sektoru pievienotās vērtības īpatsvars (apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, konsultāciju pakalpojumi – IT, vadība, juridiskās; atpūtas un izklaides pakalpojumi)	42	50	Pieaug

Uzdevumi

U10.1. Veicināt augstas pievienotās vērtības nozaru attīstību.

U10.2. Veicināt zinātņuietilpīgu institūtu sadarbību ar uzņēmējiem.

U10.3. Veicināt radošo nozaru attīstību.

U10.4. Veidot zinātniski tehnoloģiskos parkus un veicināt komunikāciju starpnozaru līmenī.

M 11. DAUDZVEIDĪGA UN AUGOŠA EKONOMIKA

Viens no stabilas ekonomikas balstiem ir tās daudzveidība. Konkurētspēja un to ietekmējošo faktoru veiksmīga izmantošana Rīgas pilsētas ilgtermiņa mērķu realizācijai, neapšaubāmi, ir atkarīga arī no pašā Rīgā notiekošajiem procesiem. Pilsētas attīstība un konkurētspējas veicināšana nav atkarīga tikai no vienas iesaistītās puses. Proti, pilsētas veiksmīgas turpmākās attīstības labad ir nepieciešams dialogs, kurā būtu iesaistītas visas puses (uzņēmēji, pašvaldības iestādes, valsts iestādes, dažādas sabiedriskās organizācijas un citas institūcijas), jo katra no tām ietekmē kādu no konkurētspēju noteicošajiem faktoriem. Tikai darbošanās kopīgās, visas pilsētas interesēs var garantēt vēlamā rezultāta sasniegšanu iespējami īsākā laika periodā.

Iekšzemes kopprodukta dinamika ir viens populārākajiem ekonomiskās attīstības rādītājiem. Latvijas un Rīgas gadījumā ir svarīgi to salīdzināt ar ES vidējo rādītāju un attiecīgi definēt sasniedzamos mērķus. Rīgas attīstībai ir būtiski, lai tā nezaudētu tempu.

Rīgas pašreizējais bezdarba līmenis (nepilni 5%) ir viens no zemākajiem Eiropā. Taču, ņemot vērā iedzīvotāju vecuma struktūru un jaunu tehnoloģiju straujo ieviešanos, nodarbinātības līmeņa uzraudzība un pārvaldīšana ir būtiska pilsētas attīstībai.

Aktīvo uzņēmumu skaits raksturo vairākus sabiedrības attīstības procesus un faktoros: cilvēku gatavību un spēju patstāvīgi gādāt par savu labklājību, sabiedrības un pārvaldes institūciju attieksmi pret uzņēmējiem, vienpusīgas attīstības risku, jo konkurence spiež meklēt daudzveidīgas darbības jomas.

Ražošanas un pakalpojumu daudzveidība liecina par vispusīgi attīstītu tautsaimniecību un riska sadalīšanu. Šādam indikatoram būtu tikai informatīva loma, proti, pateicoties tam, pilsētas vadība redzētu tendences un varētu mēģināt tirgus procesus ietekmēt, ja attīstība kļūtu pārāk vienpusīga.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
IKP pieaugums gadā (2002. gada skaitlis)	6,10%	7%	Pieaug

IKP uz vienu iedzīvotāju kā īpatsvars no ES vidējā IKP	60,40%	75%	Pieaug
Bezdarba līmenis (īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū)	4,4	4	Samazinās
Aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2003. gada skaitlis)	34,4	45	Pieaug
Preču ražošanas un pakalpojumu sniegšanas pievienotās vērtības īpatsvars Rīgas kopējā pievienotajā vērtībā	24,4 (preču ražošana) 75,6 (pakalpojumu sniegšana)	25 (preču ražošana) 75 (pakalpojumu sniegšana)	Saglabājas

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *bezdarba līmenis sievietēm, nodarbinātības līmenis* un *IKP uz vienu iedzīvotāju*.

Uzdevumi

U11.1. Veicināt kvalitatīvas infrastruktūras attīstību un pieejamību uzņēmējiem.

U11.2. Atbalstīt mazo un vidējo uzņēmumu veidošanos un attīstību.

U11.3. Popularizēt Rīgas ekonomisko vidi.

U11.4. Veidot sadarbību ar ārvalstu tirdzniecības un komerciālajām pārstāvniecībām.

M 12. PARTNERĪGA EKONOMIKA

Pilsētas attīstības procesa sekmīgākai nodrošināšanai ar nepieciešama kvalitatīva ekonomiskā vide, kurā līdzdarbotos gan pašvaldība, gan valsts, gan privātais sektors. Partnerīgums ir īpaši nepieciešams lielu attīstības projektu realizācijā, kuru mērogi pārsniedz pašvaldības kompetenci, finanšu resursus, un tie ir būtiski ne tikai rīdziniekiem.

U12.1. Veicināt sadarbību starp Rīgas pašvaldību, valsts institūcijām un privāto sektoru.

U12.2. Nodot konkrētu pašvaldības funkciju izpildi privātajam sektoram valsts un privātās partnerības projektu ietvaros.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI PILSĒTVIDES JOMĀ

M 13. ĒRTI UN ĀTRI SASNIEDZAMA PILSĒTA

Transporta problēma pilsētā ir viena no aktualitātēm, par ko liecina 2004. gadā akcijas “Es daru Rīgu” laikā veiktās sabiedrības aptaujas rezultāti. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.–2018. gadam ietvaros izstrādātā perspektīvā transporta shēma ir maksimālais variants, kas norāda vēlamo transportu, lielceļus, maģistrāles, tiltus un apbūves teritorijas. Reālo situāciju ietekmēs attīstības secība, investoru intereses, Rīgas finansiālā kapacitāte un daudzi citi neparedzami faktori. Balstoties uz pašreizējās satiksmes analīzi, ir izvirzīti konkrēti uzdevumi un noteikti attiecīgi indikatori ilgtermiņa sasniegumu mērīšanai.

Viens no prioritārajiem uzdevumiem, tāpat kā citās Eiropas pilsētās, ir palielināt to pasažieru īpatsvaru, kuri pārvietojas ar sabiedriskā transporta līdzekļiem. Tas palīdzētu risināt ar sastrēgumiem un mašīnu novietošanu saistītās problēmas, kā arī mazināt transportlīdzekļu izdalītās gāzes apjomu, tādējādi ierobežojot gaisa piesārņojumu. Galvenais sabiedriskā transporta popularitātes palielināšanas nosacījums ir iedzīvotāju apmierinātība ar tā pakalpojumiem. Attiecīgi – jo vairāk būs sabiedriskā transporta lietotāju, jo vairāk varēs piesaistīt finanšu resursus tā uzlabošanai.

Rīgā nepārtraukti pieaug reģistrēto automašīnu skaits, kas jau tuvojas vairāku Eiropas galvaspilsētu līmenim. Zemās privātā autotransporta pārvadātspējas dēļ būtu lietderīgi orientēties uz arvien pieaugošu sabiedriskā transporta izmantošanu. Savukārt nolūkā uzlabot vides kvalitāti un cilvēku veselību lietderīgi būtu pievērst uzmanību velotransporta izmantošanai. Kvalitatīvas velotransporta infrastruktūras (veloceliņi, velojoslas, velosipēdu novietnes) trūkums ir būtisks šķērslis velotransporta attīstībai Rīgā.

Vidējais laiks, kas tiek patērēts vienam braucienam, liecina par vairāku šādu vitāli svarīgu pilsētas stratēģisko mērķu sasniegšanas gaitu: darbavietu un dzīvesvietu izvietojuma saskaņotība, transporta plūsmas pienācīga organizācija, sabiedriskā transporta efektivitāte. Visu šo faktoru uzlabošana ļautu ietaupīt pilsētnieku laiku, naudu un enerģiju.

“Draudzīgas” pilsētas tēls veidojas cilvēku uztverē. Atsauksmes (apmierinātības līmenis) par informatīvo rādītāju lietderību, mērķtiecību un skaidrību dod priekšstatu par to, kā pilsēta tiek uztverta.

Sabiedrības dzīves līmeni un dzīves filozofiju lielā mērā raksturo attieksme pret cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Šai iedzīvotāju grupai jādod iespēja piedalīties sabiedrības dzīvē, kas nav iedomājama bez iespējām pārvietoties. Gan sabiedriskā transporta, gan ielu infrastruktūras labs stāvoklis ievērojami palielina šīs grupas iedzīvotāju iespējas.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Sabiedriskā transporta līdzekļu lietotāju īpatsvars kopējā pasažieru apgrozījumā	60,2	70	Pieaug
Vidējais iešanai līdz tuvākajai pilsētas sabiedriskā transporta pieturvietai patērētais laiks	> 12 min	10 min	Samazinās
Vidējais braukšanas ātrums vieglajam autotransportam (km/h)	25 (perifērijā) 4 – 6 (centrā)	35 (perifērijā) 6 – 8 (centrā)	Pieaug
Vidējais brauciena laiks – sabiedriskā transporta līdzeklī un privātā transporta līdzeklī	37 min (sabiedriskais) 27 min (privātais)	30 min (sabiedriskais) 25 min (privātais)	Samazinās
Bērnu ratiņiem un ratiņkrēsliem piemērota sabiedriskā transporta īpatsvars	<100%	100%	Pieaug
Bērnu ratiņiem un ratiņkrēsliem piemērotas gājēju infrastruktūras (ielas, pārejas utt.) īpatsvars (pētījuma, vides monitoringa dati)	<100%	100%	Pieaug

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *braucienu īpatsvars uz darbu ar automašīnu* un *vidējais brauciena laiks uz darbu*. Tiek rekomendēts izvērtēt iedzīvotāju apmierinātību ar velotransporta infrastruktūru, informatīvo zīmju pietiekamību uz ceļiem un pasažieru apmierinātību ar sabiedrisko transportu.

Uzdevumi

U13.1. Attīstīt inteligēnto satiksmes vadības sistēmu.

U13.2. Optimizēt un attīstīt pilsētas satiksmes infrastruktūru.

U13.3. Pielāgot ceļu infrastruktūru un sabiedrisko transportu cilvēkiem ar kustību traucējumiem un pārvietošanās grūtībām.

U13.4. Veidot un attīstīt velotransporta infrastruktūru.

U13.5. Akcentēt sabiedriskā transporta prioritāti pilsētas kopējā transporta sistēmā.

U13.6. Pilnveidot braukšanas politiku un satiksmes drošību.

U13.7. Ieviest jaunu sabiedriskā transporta shēmu, par prioritāti izvirzot elektrotransporta attīstību.

M 14. TĪRA UN ZAĻA PILSĒTA

Viens no pilsētas attīstības pamatmērķiem ir veselīga pilsētvide. Lai šo mērķi īstenotu, ir nepieciešama dabas vērtību saglabāšana, kā arī degradētās vides atjaunošana un pilnveidošana. Vides kvalitāte tieši ietekmē cilvēka veselību, darbības spējas un labklājību. Pilsētas ekonomikai

strauji attīstoties, pastiprinās tās negatīvā ietekme uz vidi un pasliktinās vides kvalitāte. Eiropas Savienības prasībām atbilstošu vides rādītāju sasniegšana un uzturēšana gaisa, ūdens un radīto atkritumu jomā ir viens no galvenajiem pilsētas mērķiem. Pēdējos gados plaši tiek lietots jēdziens “ilgtspējīga attīstība”, kas raksturo ekonomiskās attīstības ciešo saikni ar vides aizsardzību. Tādējādi tiek nodrošināta kvalitatīva un līdzsvarota pilsētvide.

Tautsaimniecības attīstības līmeni un sabiedrības attieksmi pret dabas resursiem raksturo atkritumu reģenerācijas līmenis. Jo augstāks atkritumu reģenerācijas līmenis, jo mazāks no jauna patērējamo dabas resursu daudzums un līdz ar to ilgtspējīgāka tautsaimniecība. Taču atkritumu reģenerācija ir jau trešais solis atkritumu apsaimniekošanas jomā. Vispirms ir svarīgi noteikt kvantitatīvus mērķus saistībā ar ilgtspējīga resursu patēriņa principiem, cenšoties samazināt atkritumu daudzumu tieši to rašanās vietā. Rīgā ir jāveido tāda virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēma, kas veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošina to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar kvalitatīvu virszemes un pazemes ūdeni, kā arī ļauj pakāpeniski samazināt prioritāro vielu emisiju un noplūdi un likvidēt ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi.

Vides kvalitāti pilsētā nosaka dabas un apstādījumu teritoriju un urbanizēto teritoriju proporcija. Patlaban Rīgā dabas (sauszemes un virszemes ūdens) un apstādījumu teritoriju apjoms ir 54,2% no kopējās pilsētas platības. Meklējot kompromisu ar pilsētas attīstības virzieniem, pašvaldība apzinās, ka dabas un apstādījumu teritoriju aizņemtā platība var tikt samazināta, un tāpēc apņemas nepieļaut augstas kvalitātes dabas teritoriju sašaurināšanos un rekultivēt piesārņotās teritorijas, tādējādi veicinot to, ka pilsētas biotopu daudzveidība un bioloģiskā vērtība ne tikai saglabāsies, bet, iespējams, pat pieaugs. Pie izmantojamiem dabas resursiem šeit pieskaitītas arī attīrītās izgāztuvju teritorijas.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Gaisa kvalitāte – no cilvēka veselības viedokļa pieļaujamā robežlieluma vai mērķlieluma pārkāpumu skaits gada laikā attiecībā uz šādiem piesārņotājiem: SO ₂ , NO ₂ , PM ₁₀ , O ₃	SO ₂ =0 NO ₂ >0 PM ₁₀ >0 (35 reizes gadā) O ₃ >0	SO ₂ =0 NO ₂ =0 PM ₁₀ >0 (7 reizes gadā) O ₃ >0 (25 reizes gadā)	Netiek pārsniegti noteiktie mērķlielumi un robežlielumi
Gaisa kvalitāte – benzola, CO, smago metālu [PM ₁₀ sastāvā (Cd, As, Ni) un benzo(a)pirēna (PM ₁₀ sastāvā)] koncentrācija gaisā	Benzols (dažviet tiek pārsniegts) CO (netiek pārsniegts) Smagie metāli PM ₁₀ sastāvā (nav zināms)	Benzols (netiek pārsniegts) CO (netiek pārsniegts) Smagie metāli PM ₁₀ sastāvā (netiek pārsniegts)	Netiek pārsniegtas noteiktās koncentrācijas normas
Labas kvalitātes ūdens objektu (virszemes un pazemes) īpatsvars	<100%	100%	Uzlabojas

Reģenerēto atkritumu apjoms pa atsevišķām atkritumu grupām (papīrs un kartons, plastmasa, metāls un stikls)	Papīrs, kartons <60% Plastmasa <15% Metāls <30% Stikls <35% KOPĀ <50	Papīrs, kartons 60% Plastmasa 15% Metāls 30% Stikls 35% KOPĀ 50%	Pieaug
Slēgto pilsētas izgāztuvju rekultivācija un monitorings	3 slēgtās pilsētas izgāztuves nav rekultivētas	100% (slēgtas) 100% (rekultivētas) 75 % (monitorings)	Pieaug
Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un mikroliegumu īpatsvars (%)	16,55	16,55	Saglabājas

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *vasaras smoga novērojumi (dienu skaits, kad ozons pārsniedz 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$); dienu skaits, kad PM10 koncentrāts gaisā pārsniedz 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; savākto cieto atkritumu apjoms tonnās uz vienu cilvēku gadā; publiski pieejamās zaļās zonas m^2 uz vienu iedzīvotāju un šķirotu atkritumu īpatsvars no kopējā atkritumu daudzuma*. Papildus šiem indikatoriem tiek rekomendēts apzināt, cik lielā mērā iedzīvotāji kopumā ir apmierināti ar pilsētas zaļajām teritorijām, bērnu rotaļlaukumiem un iespējām atpūsties dabā.

Uzdevumi

- U14.1. Nodrošināt efektīvu pilsētas dabas un apstādījumu teritoriju apsaimniekošanu.
- U14.2. Veicināt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību.
- U14.3. Nodrošināt slēgto izgāztuvju sanāciju un rekultivāciju.
- U14.4. Sakārtot bīstamo atkritumu uzglabāšanu, transportēšanu un noglabāšanu atbilstoši ES standartu prasībām.
- U14.5. Nodrošināt ūdens resursu aizsardzību un koordinēt piesārņoto ūdens objektu sanācijas pasākumus.
- U14.6. Nodrošināt gaisa kvalitātes uzlabošanu.
- U14.7. Labiekārtot rekreācijas teritorijas.
- U14.8. Koordinēt preventīvos pasākumus neparedzēta piesārņojuma riska mazināšanai.
- U14.9. Pilnveidot un uzturēt vides monitoringa un informācijas sistēmas.
- U14.10. Veicināt siltumenerģijas un elektroenerģijas racionālu izmantošanu.
- U14.11. Samazināt trokšņu piesārņojumu ietekmi uz pilsētas iedzīvotāju veselību.
- U14.12. Nodrošināt pilsētas iedzīvotājus ar ES standartiem atbilstošu dzeramo ūdeni.
- U14.13. Nodrošināt piesārņoto objektu sanāciju un koordinēt to rekultivācijas pasākumus.

U14.14. Saglabāt bioloģisko daudzveidību Rīgā.

U14.15. Izveidot īpaši aizsargājamu dabas teritoriju pārvaldi.

M 15. DROŠA PILSĒTVIDE

Drošas pilsētvides radīšana ir viens no galvenajiem pilsētas pārvaldes uzdevumiem. Patlaban Rīgā viena no aktuālākajām problēmām ir drošība uz ielām. Tas attiecas gan uz gājējiem un velosipēdistiem, gan autobraucējiem. Šo drošību var uzlabot, attīstot autotransportam, gājējiem un velosipēdistiem paredzēto ceļu infrastruktūru un veidojot atbildīgu braukšanas un iešanas kultūru.

Noziedzīgu nodarījumu skaits un ārējas iedarbības faktoru izraisītu nāves gadījumu skaits vispārīgi atspoguļo sabiedrisko drošību vairākos aspektos: darba vide, transporta vide, kriminogēnā situācija, sociālā situācija (pašnāvības). Sabiedrības attīstības līmeni, dzīvojamo rajonu (apkaimju) draudzīgumu iedzīvotājiem un kriminogēno situāciju arī raksturo noziedzīgu nodarījumu skaits. Pašvaldības uzdevums ir pazemināt kriminālās noziedzības līmeni. Pilsētas drošības statistika zināmā mērā atspoguļo arī sociālās un nodarbinātības problēmas, kas tāpat ir viens no noziedzību veicinošiem faktoriem.

Pašvaldības uzdevums ir veikt profilaktiskus pasākumus sabiedriskās drošības nodrošināšanai pilsētā, koncentrējot uzmanību uz mācību iestāžu un sabiedrisko pasākumu drošību. Videonovērošanas sistēmas izveide ir būtisks noziedzības profilakses priekšnoteikums.

Viens no pašvaldības mērķiem ir samazināt atkārtoto noziegumu skaitu, kas zināmā mērā parāda sabiedrības spēju "labot" sodītos un veidot no ieslodzījuma atbrīvoto personu uzņemšanai darba dzīvē labvēlīgus apstākļus.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem (2003. gada skaitlis)	260	200	Samazinās
Ārējas iedarbības faktoru izraisītu nāves gadījumu skaits uz 100 000 iedzīvotājiem	144	130	Samazinās
Ceļu satiksmes negadījumu skaits pilsētas robežās (2003. gada skaitlis)	24 828	23 500	Samazinās
Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušie un ievainoto skaits (2003. gada skaitlis)	77 (bojā gājušie) 2620 (ievainoto)	Maksimāli samazinās Maksimāli samazinās	Samazinās
Atkārtoto ieslodzījumu skaits (2003. gada skaitlis)	1976	Samazinājums par 30%	Samazinās

Uzdevumi

U15.1. Veicināt cilvēku drošību pilsētā.

U15.2. Veicināt braukšanas drošību pilsētā.

U15.3. Uzlabot ielu un pagalmu apgaismojumu.

U15.4. Popularizēt morāles normas sabiedrībā.

U15.5. Nostiprināt drošības faktorus pilsētā (pasākumi, akcijas).

U15.6. Paaugstināt drošības uzturētāju darbības efektivitāti.

U15.7. Veicināt kvalitatīvu policijas pakalpojumu pieejamību sabiedrībai.

U15.8. Veidot sociālās programmas, lai mazinātu atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

U15.9. Izveidot Rīgas pilsētas videonovērošanas sistēmu un saistīt to ar citām pašvaldības un valsts iestāžu realizētajām aktivitātēm noziedzības profilaksē.

U15.10. Veicināt cilvēku drošību atrodoties pie ūdeņiem.

M 16. PILSĒTA AR KVALITATĪVU MĀJOKLI

Mājoklis ir viena no cilvēka pamatvajadzībām un nozīmīgs cilvēka labklājības un apmierinātības faktors. Vidēji uz vienu iedzīvotāju Rīgā ir mazāk nekā 1 istaba un tikai 22,5 m² (2003. g.) dzīvojamās platības. Šis rādītājs Rīgā ir aptuveni divas reizes zemāks nekā līdzīgās Rietumeiropas un Skandināvijas pilsētās. Šāds mājokļa apdzīvotības blīvums negatīvi ietekmē iedzīvotāju iespējas veidot ģimenē labvēlīgu sociālo mikroklīmu. Procesa dinamikas raksturošanai izraudzīti indikatori, kuri korespondējas ar Eiropas valstu mājokļu plānošanā akceptētiem vidējiem raksturlielumiem.

Taču mājokļa problēma tradicionāli kļūdaini tiek attiecināta tikai uz mājokļu trūkumu. Par galveno šādas situācijas cēloni pilsētā jāuzskata mājokļa finansiālā pieejamība. Pagaidām labiekārtota mājokļa pieejamība maznodrošināto grupā ir dramatiski zema. Ņemot vērā iedzīvotāju vidējo labklājības līmeni, pilsēta var pievienot šai labklājībai vērtību, nodrošinot finansiāli pieejamus mājokļus un veicinot cilvēku spēju maksāt par saviem mājokļiem.

Attiecībā uz mājokļa pieejamību pašvaldībai būtu ieteicams darboties ne tik daudz kā jaunas dzīvojamās platības radītājam, bet drīzāk kā tirgus pieprasījuma veicinātājam. Taču esošais “īres griestu” mehānisms šo problēmu ilgtermiņā nerisina, kropļo tirgu, ierobežo konkurenci un bremsē tautsaimniecību. Rīgas domei sadarbībā ar valdību ir jāveicina mājokļu pieejamība, un šajā nolūkā jāsadarbojas pilsētas pārvaldei, privātpašniekiem un īrniekiem.

Kvalitatīvs (laikmetīgām konstrukcijām un inženiersistēmām atbilstošs) mājoklis ir viena no cilvēka dzīves nepieciešamībām. Tomēr moderna mājokļa veidošanas objektīvās izmaksas ne

visi iedzīvotāji spēj segt paši no saviem ienākumiem. Rīgas dzīvojamais fonds ir vecs, 88% māju ir mūra vai betona sienas, sliktas kvalitātes logi un lieli siltuma zudumi. Lielā vecuma dēļ labākā stāvoklī nav arī koka būves. Siltuma zudumi palielina izmaksas un piesārņo gaisu, tāpēc siltumnoturības audits jau tiek paredzēts normatīvajos aktos. Tātad viens no pašvaldības mērķiem ir veicināt pilsētas dzīvojamo ēku modernizāciju.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Mājoklis (m ²) uz vienu cilvēku vai mājsaimniecības locekli	22,4	26	Pieaug
Vidējais istabu skaits mājsaimniecībā	2,18 (apmēram n - 0,25)	2,5 – 3 (n)	Pieaug
To mājsaimniecību īpatsvars, kurās ir mazāk nekā n istabas uz n cilvēkiem	20	10	Samazinās
To mājsaimniecību īpatsvars, kuras nevar atļauties labiekārtot mājokli	28,7%	20%	Samazinās
Ar ūdeni (silto un auksto) un kanalizāciju apgādātu mājokļu īpatsvars	98,3 (ūdens) 96,8 (kanalizācija)	100	Pieaug
Invalīdiem pielāgots mājokļu īpatsvars (nodrošinājums pret vajadzību)	<100	100	Pieaug
Viendzīvokļa mājās (privātmājās) dzīvojošo cilvēku īpatsvars	4,4	6	Pieaug

Tā kā Rīga ir pievienojusies Eiropas vienoto indikatoru iniciatīvai, nepieciešams uzskaitīt arī šādus indikatorus – *vidējā cena par 1 dzīvokļa m², vidējā cena par 1 mājas m² un mājsaimniecību īpatsvars, kas dzīvo sociālajās mājās*. Papildus šiem indikatoriem tiek rekomendēts izvērtēt arī siltumnoturības normām atbilstošas dzīvojamās plātības īpatsvaru, elektroapgādes un komunikāciju kvalitāti mājokļos.

Uzdevumi

U16.1. Veicināt finansiāli pieejamu mājokļu piedāvājumu pilsētā.

U16.2. Nodrošināt sociālo mājokļu celtniecības programmas.

U16.3. Veicināt privāto mājokļu renovāciju un labiekārtošanu.

U16.4. Nodrošināt pašvaldības īpašumā esošo mājokļu renovāciju un infrastruktūras uzturēšanu un uzlabošanu.

U16.5. Veicināt mājokļu pielāgošanu personām ar invaliditāti.

U16.6. Izstrādāt dzīvojamā fonda monitoringa sistēmu.

PILSĒTAS PĀRVALDE

M 17 EFEKTĪVAS PĀRVALDES PILSĒTA

Rīgas attīstības balsti – ekonomika, pilsētvide un sabiedrība – prasa efektīvu pārvaldes sistēmu, kas balstās uz iedzīvotāju un uzņēmēju uzticēšanos Rīgas pašvaldības lēmējvarai un izpildvarai, kā arī iesaistīšanos lēmumu pieņemšanas procesos, zinot, ka izteiktie viedokļi tiks ņemti vērā.

Efektīva un caurredzama pilsētas administrācija un pārvalde ir būtisks priekšnoteikums, lai veidotu Rīgu par pilsētu, kas vērsta uz iedzīvotāju, uzņēmēju, kā arī viesu vajadzību nodrošināšanu un attīstībai labvēlīgas vides radīšanu. Pārvaldes procesu modernizācijas nepieciešamību, galvenos attīstības virzienus Rīgas pašvaldība ir definējusi Rīgas domes e-pilsētas stratēģijas dokumentā, kas apstiprināts ar Rīgas domes 25.11.2003. lēmumu Nr. 2677.

Pārvaldes procesi ir jānodrošina, realizējot augstu iedzīvotāju un uzņēmēju apkalpošanas kultūru Rīgas pašvaldības iestādēs un uzņēmumos, kā arī informējot tos par pakalpojumu sniegšanas gaitu. Savukārt finanšu līdzekļi ir jāizmanto mērķtiecīgi pašvaldībai normatīvajos aktos noteikto funkciju realizēšanai, sabiedrībai nodrošinot iespēju saņemt maksimāli pilnīgus un tai saprotamus pārskatus par funkciju izpildei patērētajiem līdzekļiem.

Rīgā gan valsts pārvaldes institūcijas, gan daudzas Rīgas domes struktūrvienības ir koncentrētas galvenokārt vēsturiskajā centrā, taču tās ir izvietotas dažādās ēkās, un attālumi starp tām ir lieli, tāpēc tiek traucēta sekmīga darba organizācija un pieaug laika patēriņš saziņai. Turklāt pārvaldes institūcijas parasti piesaista arī lielu skaitu apmeklētāju, tādējādi papildus noslogojot pilsētas centru arī no transporta viedokļa. Situāciju uzlabot var, konsolidējot un izvietojot vismaz kādu daļu no šīm institūcijām ārpus Rīgas vēsturiskā centra. Tādā gadījumā pašvaldības vadība joprojām atrastos jaunuzceltajā namā Rātslaukumā, taču pārējie departamenti un citas augstākās pārvaldes struktūrvienības (izņemot rajonu izpilddirekcijas), kas ir izkliedētas pa visu pilsētu, tiktu koncentrētas jaunā ēkā (vai ēku kompleksā) ārpus Rīgas vēsturiskā centra.

Ikdienas darbā pilsētas pārvaldei ir jābalstās uz principiem, kurus nosaka Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija. Pārvaldei jābūt rīdziniekiem pieejamai un ērtai, finansiāli efektīvai un saprotamai. Iedzīvotāju un uzņēmēju apkalpošanas decentralizācija, nodrošinot vienlīdz kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus visās pilsētas administratīvajās teritorijās, ir viens no stratēģijas ieviešanas pamatiem, kas veicinās rīdzinieku apziņu par savu piederību pie kvalitatīva dzīvojamā rajona (apkaimes).

Iedzīvotāju un uzņēmēju apkalpošanas decentralizācija šeit tiek izprasta kā pašvaldības pakalpojumu tuvināšana iedzīvotājiem, dodot viņiem iespēju iesniegt nepieciešamos dokumentus vai vēstules par visu veidu Rīgas pašvaldības kompetencē esošajiem jautājumiem

vienā pašvaldības institūcijā, kas atrastos katrā Rīgas pilsētas administratīvajā rajonā vai varbūt pat dzīvojamā rajonā (apkaimē). Katra šāda mazā Rīgas domes struktūrvienība būtu jānodrošina ar dažiem speciālistiem, kas spētu sniegt konsultācijas iedzīvotājiem vai novirzīt pie atbilstošajiem speciālistiem kādā no Rīgas domes centrālajām administratīvās pārvaldes institūcijām. Savukārt Rīgas domes centrālās administratīvās struktūrvienības būtu jāizvieto vienā administratīvajā ēkā, kas atrastos ārpus Rīgas vēsturiskā centra, tādējādi:

- paātrinot dokumentu apriti starp struktūrvienībām;
- uzlabojot starpstruktūrvienību savstarpējās sadarbības koordināciju;
- samazinot starpstruktūrvienību dokumentu aprites izmaksas;
- samazinot Rīgas vēsturiskā centra noslodzi ar transportu;
- samazinot gan ierēdņiem, gan klientiem braucienu skaitu starp pašvaldības administratīvajām struktūrvienībām.

INDIKATORS	Esošā situācija (2003/2004)	Vidēja termiņa sasniegums	Ilgtermiņa attīstības virziens
Izveidoti teritoriālie klientu apkalpošanas centri (izpilddirekcijās), kas nodrošina vienkāršāku pakalpojumu sniegšanu	0	6	Pieaug atbilstoši jaunajam teritoriālajam dalījumam

Papildus tiek ieteikts izveidot citus indikatorus, kas objektīvi varētu atspoguļot pašvaldības darba efektivitātes uzlabošanu, iedzīvotāju apmierinātības pieaugumu ar pašvaldības darbu un piedāvātajiem pakalpojumiem u. tml.

Uzdevumi

U 17.1. Nodrošināt pilsētas attīstības plānošanas dokumentos iekļauto nostādņu efektīvu darbību, plānoto aktivitāšu uzraudzību un koordināciju.

U17.2. Optimizēt pašvaldības darbību.

U 17.3. Nodrošināt pašvaldības finanšu caurskatāmību.

U 17.4. Veicināt attālināto pieejas kanālu (internets, telefons u. c.) izmantošanu, sniedzot pašvaldības pakalpojumus.

U 17.5. Nodrošināt fizisko personu datu drošību un informācijas privātumu, kā arī publiskās informācijas pieejamību.

U 17.6. Iesaistīt sabiedrību lēmumu pieņemšanas procesos.

RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOŠANAS PAMATNOSTĀDNES

Pilsētas teritorijas plānošana ir pilsētas attīstības stratēģijas realizācijas instruments. Pilsētas teritorijas plānošanā jāņem vērā šādas stratēģiskās pamatnostādnes.

1. Jāveicina teritoriāli līdzsvarota pilsētas attīstība, kas balstīta uz ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem.
2. Līdzsvarotai un efektīvai pilsētas attīstības politikas realizācijai ilgtermiņa skatījumā ir jānodrošina pašvaldības funkciju realizācijai nepieciešamo zemju atpirkšana pašvaldības īpašumā.
3. Apgūstot jaunas, neapbūvētas teritorijas, priekšroka dodama degradēto un citu jau urbanizēto teritoriju revitalizācijai un attīstīšanai.
4. Rīgai ir jāizvairās no pilsētas izplešanās, tā vietā izmantojot pilsētas administratīvi teritoriālos resursus un uz telpas ekonomiju vērstas celtniecības metodes, atvēlot celtniecībai zemi transporta mezglu tuvumā, veicinot pilsētas iekšējo attīstību, paaugstinot dzīves un mājokļu kvalitāti pilsētas teritorijā, kā arī iespēju robežās saglabājot funkcionāli, bioloģiski un ainaviski vērtīgās dabas teritorijas.
5. Rīgā ir jāveicina esošajam pilsētas centram pakārtotu daudzfunkcionālu vietējo centru attīstība gan esošajos, gan jaunajos rajonos, tādējādi veicinot dzīvojamo rajonu (apkaimju) identitātes stiprināšanu, atbalstot teritoriālo līdzsvaru un dzīves vides uzlabošanu
6. Jāveicina Rīgas kā loģistikas un tirdzniecības centra attīstība un jāpalielina Rīgas kā vārtu pilsētas nozīme Eiropā, sekmējot transporta un sakaru infrastruktūras modernizāciju un attīstību.
7. Jānodrošina teritoriju, ēku un attīstības iespēju daudzveidīga izmantošana, saglabājot līdzsvaru darba vietu, mājokļu un pakalpojumu jomās un pilsētas centru izmantošanā priekšroku dodot mājokļu funkcijai.
8. Jānodrošina Rīgas kultūras mantojuma saglabāšana, atjaunošana un izmantošana.
9. Jānosaka prasības ilgtspējīgai teritorijas izmantošanai un būvniecībai, vienlaikus sekmējot augstas kvalitātes arhitektūras rašanos un mūsdienīgu būvniecības tehnoloģiju izmantošanu.
10. Jānodrošina ūdensmalu attīstība un pieejamība, tajās veidojot augstvērtīgu darījumu un dzīves vidi, kā arī publisko ārtelpu.
11. Jāsekmē ūdens objektu izmantošana daudzveidīgas publiskās rekreācijas nolūkos.

12. Tirdzniecības ostas funkcijas ir jāvirza prom no pilsētas centra, koncentrējot ostas saimniecisko darbību uz ziemeļiem no plānotā Daugavas Ziemeļu šķērsojuma, tādējādi veicinot daudzfunkcionālu pilsētas centrālās daļas attīstību un samazinot potenciālo vides piesārņojumu.
13. Ikvienam īpašniekam ir tiesības brīvi izvēlēties sava īpašuma izmantošanas veidu, ciktāl tas nav pretrunā ar oficiāli noteiktiem īpašuma apsaimniekošanas un īpašumtiesību ierobežojumiem, nekaitējot sabiedrības interesēm⁴. Nosakot jaunus īpašuma apsaimniekošanas ierobežojumus, ir jācenšas panākt, lai īpašniekam radītie zaudējumi tiktu kompensēti. Kompensācijas mehānismi var būt visdažādākie – zemāki nodokļi, paātrināta amortizācija, atsevišķu pienākumu (izpēte, krāsošanas pases vai būvatļaujas saņemšana, speciāla apzaļumošana utt.) finansēšana no publiskā sektora līdzekļiem. Alternatīva ir īpašuma atpirkšana pašvaldības īpašumā plānotās attīstības vajadzībām.
14. Nosakot atļautos teritorijas izmantošanas parametrus, jābalstās uz apsaimniekojamo īpašumu pieļaujamo ietekmi uz apkārtējo vidi jeb dzīves telpu un sabiedrības vispārējām interesēm.

Šādu teritorijas ilgtermiņa plānošanas pamatnostādņu ievērošana pilsētas attīstības plānošanas procesā padarītu pilsētas teritorijas plānošanu par pietiekami dinamisku, skaidru un visiem saprotamu procesu, kas veicinātu pilsētas attīstību un dzīves kvalitātes uzlabošanos ikvienam rīdziniekam.

⁴ Plašāk traktējami īpašuma izmantošanas ierobežojumi, kas var attiekties uz vēsturiskajām fasādēm, segumiem vai materiāliem, tiek noteikti gadījumos, kad tiek pārkāptas sabiedrības intereses – piemēram, tiesības uz klusumu vai ērtu transportu. Šie principi ir ietverti arī Civillikumā (servitūti, trokšņi, dūmi, putekļi u.c.) un ES patērētāju aizsardzības (drošības) direktīvās.

STRATĒĢIJAS IEVIEŠANAS PRINCIPI UN PĀRRAUDZĪBA

SAIKNES AR RĪDZINIEKIEM

Stratēģijas pamatmērķis ir cilvēku labklājība, tāpēc ir jāturpina līdz ar kampaņu “Es daru Rīgu” sekmīgi sāktā ciešā sadarbība ar rīdziniekiem, gan informējot viņus par notiekošo, gan noskaidrojot viņu viedokli par paveikto un nosakot prioritātes turpmākās darbības plānos. Informēts cilvēks ir veselīgas demokrātiskas sabiedrības un tās aktivitātes pamats. Stratēģijas ieviešana nav iespējama tikai ar Rīgas pašvaldības īstenotajiem pasākumiem vien, tās liktenis ir iedzīvotāju, uzņēmēju, sabiedrisko organizāciju un pilsētas viesu rokās. Savstarpēja visu šo ieinteresēto grupu komunikācija ir stratēģijas sekmīgas īstenošanas priekšnoteikums.

PARTNERĪBA AR PRIVĀTO SEKTORU

Stratēģijas ieviešanas labad ir jāizstrādā un aktīvāk jāizmanto valsts un privātā sektora partnerības formas un šajā sadarbībā radušās iespējas finansēt pilsētas infrastruktūras attīstību.

Viena no pašvaldības un privātā sektora sadarbības formām ir atsevišķu pašvaldības funkciju izpildes uzticēšana privātajam sektoram, tomēr saglabājot ciešu pašvaldības kontroli pār šo funkciju izpildes kvalitāti. Tāpēc ir jānodrošina vienots pakalpojumu (preču) kvalitātes standarts. Jāveicina līdztiesīga vienā un tajā pašā jomā funkcionējošu pašvaldības un privāto uzņēmumu konkurence.

Jāizstrādā un jāievieš **īpašs stimulēšanas mehānisms** (nodokļu atlaides, atļaujas, labvēlīgāki nosacījumi, zemākas attiecīgo pašvaldības pakalpojumu izmaksas u. c.), lai palielinātu privātuzņēmēju līdzdalību Rīgas stratēģisko plānu īstenošanā.

PARTNERĪBA AR VALSTI/ES/ REĢIONU/NOZARĒM

Tā kā stratēģijas vīzija un mērķi ir saistīti ar Rīgas kopējo ekonomisko, kultūras un sociālo attīstību, ko ietekmē ne tikai pašvaldības, bet arī valsts, citu institūciju un uzņēmēju aktivitātes, **dažādu institūciju īstenotās politikas koordinācijai ir izšķirīga nozīme šīs stratēģijas īstenošanā.**

Stratēģijas ieviešanas procesā jāsaprot dažādu līmeņu stratēģijās ietvertos mērķu īstenošana, izstrādājot kopīgas rīcības programmas pašvaldību, valsts un nozaru līmenī un koordinējot dažādu līmeņu (Eiropas, valsts, pilsētas, lielo uzņēmumu, nozares) stratēģiskajos dokumentos ietvertos mērķus jau to formulēšanas gaitā.

Nepieciešams panākt Rīgas stratēģisko mērķu iestrādi dažādu līmeņu stratēģiskajos dokumentos un tādējādi nodrošināt citu līmeņu stratēģijās noteikto mērķu īstenošanas teritoriālo piesaisti Rīgai.

Lai šī stratēģija tiktu īstenota, nepieciešama aktīva darbība Eiropas Savienības fondu naudas piesaistīšanai tās finansēšanā.

Ievērojot Rīgas ekonomikas ieguldījumu valsts ekonomikā un budžetā, kā arī to, ka Rīga pilda valsts galvaspilsētas un galvenā transporta mezgla funkcijas, nepieciešama lielāka valsts un tās resursu (valsts investīciju programmas) līdzdalība Rīgas attīstības stratēģisko plānu īstenošanā. Šādu nostādni atbalsta arī Eiropas vietējo pašvaldību harta.

Daudzi pārvaldes jautājumi, kas ietekmē rīdzinieku labklājību, ir valsts, nevis pilsētas kompetencē. Taču, ņemot vērā Rīgas īpatsvaru Latvijas sabiedrībā un tautsaimniecībā, tā var pozitīvi ietekmēt valstī notiekošos procesus, sadarbojoties ar valsti dažādu jautājumu risināšanā.

Īpaša uzmanība Eiropas lielākajās pilsētās tiek pievērsta ciešai sadarbībai visa attiecīgās pilsētas reģiona ietvaros, un metropoles reģions tiek plānots kā vienota teritoriāli funkcionāla vienība. Rīgas pilsētas plānošanai, jo sevišķi transporta un vides jomā, jāaptver viss Rīgas funkcionālais reģions jeb aglomerācija.

BUDŽETA SASAISTE AR MĒRĶIEM

Pilsētas budžets un tā veidošanas principi ir viens no galvenajiem faktoriem stratēģijas realizācijas kontekstā. Stratēģijas un budžeta sakarība ir sakarība starp neierobežotām vēlmēm un ierobežotiem līdzekļiem. Optimālā gadījumā visam pilsētas budžetam – gan attīstības, gan operatīvajam – vajadzētu būt pakārtotam stratēģijas mērķiem un plānotajiem pakalpojumiem, t. i., balstītam uz nulles budžeta principiem.

Rīgas pilsētas budžeta pašreizējā struktūra neatbilst stratēģijas mērķu struktūrai, tāpēc budžeta kā finanšu instrumenta iespējas stratēģijas īstenošanā ir ierobežotas. Budžeta struktūrā attīstības daļa (arī investīciju daļa) ir samērā limitēta, un iespējas to palielināt ir visai niecīgas.

Rīgas domes Finanšu departaments iesaka divus budžeta un stratēģijas sasaistes variantus, kuri, iespējams, pakāpeniski var saplūst.

1. variants. Nemainot budžeta struktūru, Rīgas stratēģijas darbības virzienu sadaļu un tajā ietvertās programmas varētu izmantot, lai izvērtētu investīciju projektu atbilstību pilsētas attīstības stratēģiskajiem mērķiem. Taču pilnīgai šo programmu finansēšanai jāpiesaista vairāki finanšu avoti, un pilsētas budžets ir tikai viens no tiem.

2. variants. Ja pašreizējais budžets tiktu pārveidots uz noteiktu mērķu sasniegšanu orientētā (*uz darbību izmaksām balstītā*) budžetā, būtu panākta tā strukturālā atbilstība stratēģijai un tās mērķu kopai. Finanšu departamenta uzdevumā jau ir izstrādāta attiecīga metodika, un tās realizācijas iespējamība pārbaudīta divos Rīgas domes departamentos. Budžeta veidošanas un kontroles sistēmas grozījumi detalizētāk jāizstrādā pilsētas finanšu pārvaldības veicināšanas programmā. Neatbildēts paliek jautājums par finanšu resursu pietiekamību attiecīgo stratēģisko programmu izpildei. Uz šo jautājumu nav iespējams rast matemātisku atbildi, izeja ir tikai viena – pieņemt politiskus lēmumus par kādas programmas un kāda projekta prioritāti.

ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA

Ilgspējīgas attīstības princips, kas jāievēro pilsētas attīstības plānošanā un attiecīgo plānu realizācijā, ir viens no svarīgākajiem harmoniskas pilsētas veidošanas principiem. Jau 1994. gada maijā Olborgā, Dānijā, konferencē “Eiropas pilsētas ceļā uz ilgtspējīgu attīstību” tika parakstīta apņemšanās darboties ilgtspējīgas attīstības virzienā. Ilgtspējīga attīstība tradicionālā izpratnē nozīmē līdzsvaru starp vēlēšanos saglabāt vidi arī nākamajām paaudzēm un nepieciešamību veicināt ekonomisko (industriālo) un infrastruktūras attīstību. Taču līdzsvars ir jāatrod arī starp investīcijām infrastruktūras uzturēšanai un pilnveidošanai, no vienas puses, un investīcijām sociālo jomu – izglītības, sociālās aprūpes u. c. – finansēšanai, no otras puses.

Stratēģijas ieviešanas principi paredz, ka nevis katras jomas pārstāvji cenšas gūt lielāku budžeta daļu savu mērķu sasniegšanai, bet kopīgi tiek noteikti visi mērķi un rasti risinājumi šo mērķu sasniegšanai optimālā veidā. Šāda pieeja prasa ļoti ciešu mērķu un darba koordināciju izpildītāju vadības līmenī. Rīgas pašvaldībai jāveido tāda stratēģijas ieviešanas pārvalde, kurai būtu gan pilnvaras, gan vēlēšanās nodrošināt savstarpēji saskaņotu darbu dažādās jomās.

MOTIVĀCIJA

Viens no lielākajiem klupšanas akmeņiem stratēģijas ieviešanā ir motivācijas trūkums un ikdienas darba dominēšana pār ilgtermiņa stratēģisko mērķu sasniegšanas vīziju. Daudzi eksperti uzskata, ka stratēģijas izpratne un tās principu ieviešana ikdienas dzīvē varbūt ir pat svarīgāka nekā lielo mērķu noteikšana. Tāpēc viens no stratēģijas ieviešanas stūrakmeņiem ir Rīgas pašvaldības amatpersonu motivācija savā ikdienas darbā orientēties uz stratēģijā definētajiem mērķiem. Šādu attieksmi var panākt, sasaistot amatpersonu finansiālo un morālo motivāciju ar stratēģisko mērķu sasniegšanu. Lai šo principu realizētu, jāizmanto moderni vadības instrumenti, konkrēti, uz līdzsvarotas attīstības principiem (angļu valodā – *Balanced Scorecard*) balstīta datorizēta darbību kontroles sistēma, kas ļauj izvērtēt gan finanšu, gan citās

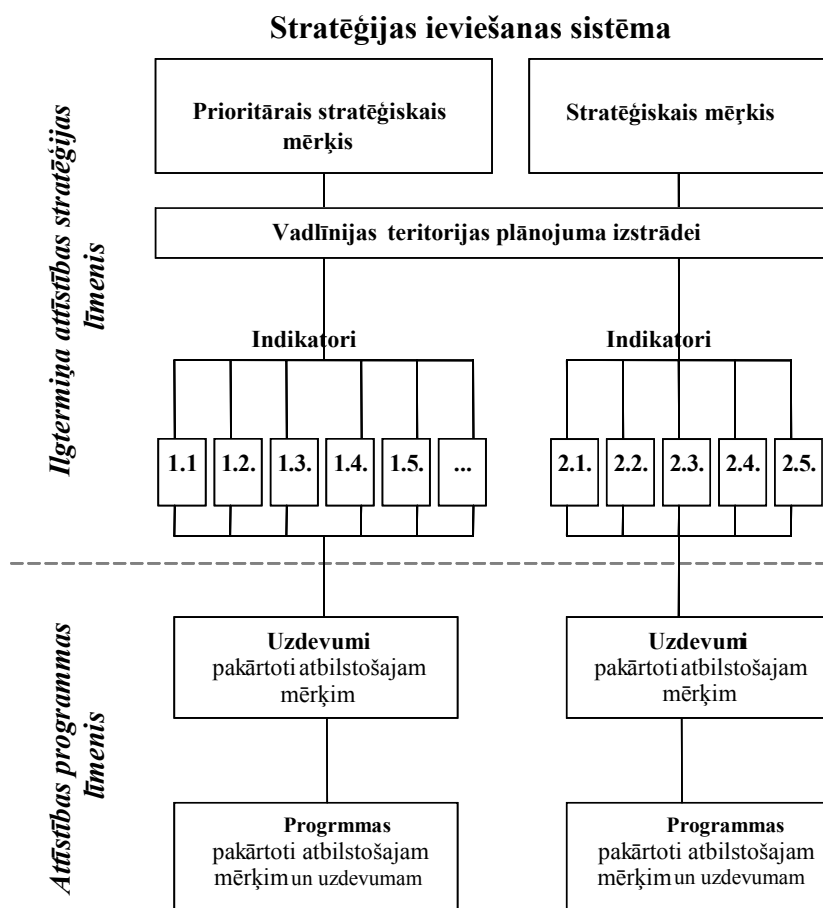
jomās (piemēram, iedzīvotāju apmierinātība) sasniegto. Sistēmas priekšrocība ir tā, ka gan vadītāji, gan darbinieki skaidri saprot, kas bija jāsasniedz un kas ir sasniegts. Līdz ar to motivēšana kļūst lietišķāka un mērķtiecīgāka. Tāpēc Rīgas domē būtu lietderīgi izstrādāt personāla vadības stratēģiju, lai nodrošinātu pašvaldības darbinieku kvalifikācijas celšanu atbilstoši pārvaldes darba prasībām. Tikai augsti kvalificēts un motivēts personāls var nodrošināt stratēģijā noteikto mērķu realizāciju.

FINANSIĀLI EFEKTĪVĀKIE RISINĀJUMI

Ļoti būtisks stratēģijas ieviešanas faktors ir tās risinājumu finansiālā efektivitāte. Izvērtējot piedāvātos risinājumus, stratēģijas ieviešanas vadītājiem ir jāanalizē to finansiālā efektivitāte, jāizvērtē alternatīvas un jāizvēlas tādi risinājumi, kas nodrošina izmaksu un guvumu optimālu proporciju, proti, to, ka ar vismazākajiem ieguldījumiem tiek īstenoti kvalitatīvi mērķu sasniegšanas risinājumi. Arī šajā pārvaldības jomā var izmantot attiecīgas datorizētas sistēmas, kas ir filozofiski savietojamas ar izmaksu vadību un darbības kontroli, tādējādi nodrošinot organizatoriski un finansiāli optimālus procesu risinājumus.

STRATĒGIJAS PRAKTISKĀ IEVIEŠANA

11. attēls

Stratēģijas ieviešanas procesā jānodrošina saikne starp ilgtermiņa stratēģiju un īsāka termiņa attīstības programmu, kas savukārt nodrošina mērķu un to izpildes programmu un projektu pēctecību (11. attēls). Lai izvērtētu stratēģijas ieviešanas progresu, jānodrošina atgriezeniskā saikne ar mērķiem. Mērķu sasniegšanā panāktais progress ir vērtējams reizi četros gados. Savukārt attīstības programmas līmeņa indikatori vērtējami vismaz reizi gadā.

PILSĒTAS PĀRVALDES PRINCIPI

Arī ikdienas darbā pilsētas pārvaldei ir jābalstās uz principiem, kurus nosaka Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija. Pārvaldei jābūt rīdziniekiem pieejamai un ērtai, finansiāli efektīvai un saprotamai. Pilsētas pārvaldes procesu centralizācija un klientu apkalpošanas un pakalpojumu sniegšanas decentralizācija, nodrošinot vienādi kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus jebkurā pilsētas rajonā, ir viens no stratēģijas ieviešanas pamatiem, kas veicinās rīdzinieku apziņu par savu piederību pie kvalitatīva dzīvojamā rajona (apkaimes).

STRATĒĢIJAS IZPILDES KONTROLE UN VĒRTĒŠANA

Stratēģijas izpildes kontrole jākoncentrē uz šādiem faktoriem:

- 1) izvirzīto mērķu sasniegšana;
- 2) izraudzītā risinājuma finansiālā efektivitāte;
- 3) atbilstība stratēģijā noteiktajiem principiem.

Katram stratēģiskajam mērķim (gan prioritārajam, gan pamatmērķim) ir definēti kvantitatīvi izmērāmi vidēja termiņa sasniegumi un ilgtermiņa attīstības virzieni. Kvantitatīvi indikatori dod iespēju kontrolēt virzību uz noteiktajiem mērķiem un sakārtot izpildāmos uzdevumus prioritāšu secībā.

Stratēģijas vadītājiem jāizvērtē, vai risinājumi (programmas), kas jau izmantoti vai arī tiek piedāvāti, ir visefektīvākie no rīdzinieku viedokļa un vai tie atbilst stratēģijā definētajiem principiem.

Tādējādi lēmumu pieņēmēji var ieviest nepieciešamās pārmaiņas kapitālieguldījumu un citu resursu sadalē, lai uzlabotu stratēģijas ieviešanu, un pārvalde var nodrošināt izvirzīto mērķu sasniegšanu. Stratēģijas izpildes kontrole ir daudzpusīga vadības procesa pamats, kurā plānošana ir savienota ar rezultātu izvērtēšanu.

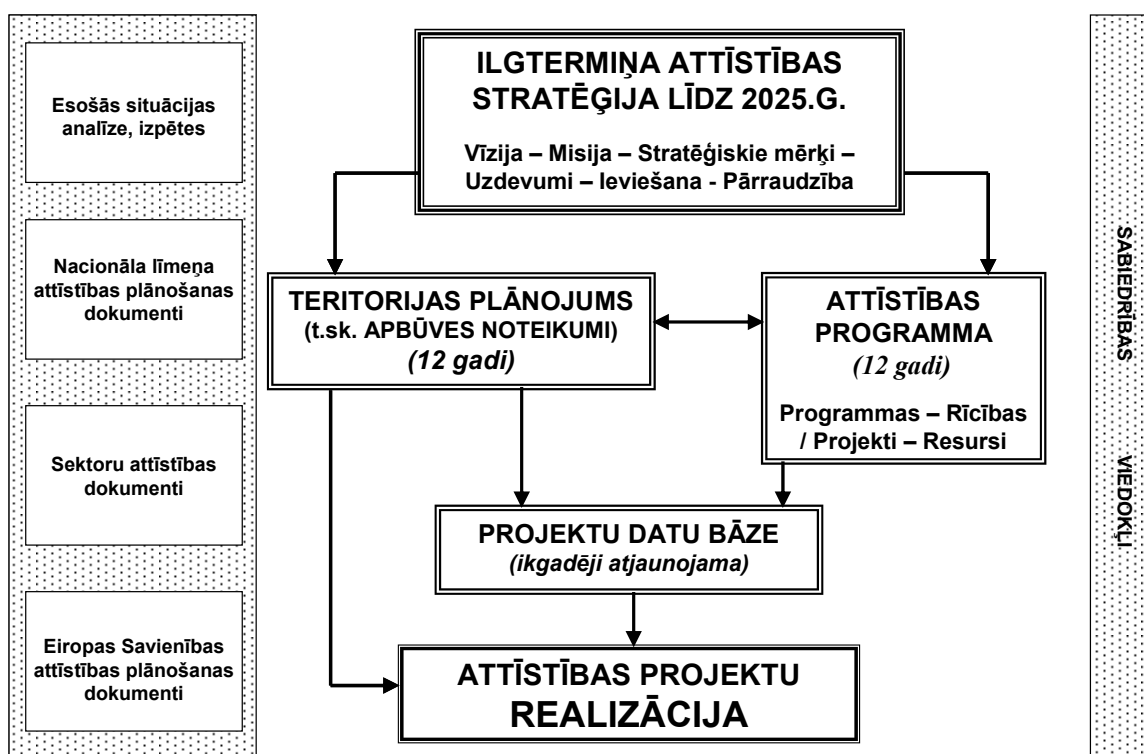
STRATĒGIJAS SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS DOKUMENTIEM

Rīgas ilgtermiņa stratēģija līdz 2025. gadam definē pilsētas attīstības mērķus ilgtermiņa skatījumā, šo mērķu ieviešanas principus un procesa pārraudzības kārtību. Pilsētas plānošanai un ikdienas pārvaldīšanai ir vajadzīgi konkrētāki, īsākam termiņam paredzēti dokumenti.

12. attēlā atspoguļota stratēģijas sasaiste ar citiem Rīgas domes izstrādātajiem un apstiprinātiem vai jau apstiprinātiem dokumentiem. Atšķirībā no 1995. gadā izstrādātā Rīgas attīstības plāna, izstrādājot Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģiju līdz 2025. gadam, vairākkārt tika veikta padziļināta situācijas izpēte dažādos sektoros, tika sagatavoti nozaru attīstības dokumenti, tika analizēti nacionālie un Eiropas Savienības attīstības plānošanas dokumenti. Papildus tam tika uzklaussīts plašas sabiedrības viedoklis.

12. attēls

Stratēģijas sasaiste ar citiem attīstības dokumentiem

Balstoties uz ilgtermiņa stratēģiju, atbilstoši likumam tiek apstiprināts teritorijas plānojums 12 gadiem un attīstības programma. Teritorijas plānojums (tā ietvaros arī teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un citas likumdošanā noteiktas tā sastāvdaļas) regulē teritorijas (nekustamā īpašuma) izmantošanu, reglamentē pieļaujamo apbūves blīvumu un augstumu, nosaka vides aizsardzības prasības, prasības automašīnu novietošanai utt., kā arī ieskicē Rīgas telpiskās attīstības aprises. Pamatojoties uz teritorijas lielumu un sarežģītību, sevišķa uzmanība jāpievērš arī nosacījumiem, kas noteikti zemāka līmeņa plānojumos. Īpaši

jāuzsver Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojums, kura detalizācija ir piecas reizes lielāka nekā visas Rīgas teritorijas plānojumam.

Attīstības programma ir reģionālās plānošanas dokuments, kurā skaidri definēti uzdevumi, rīcības un aktivitātes, kā arī to īstenotāji, finanšu resursi un rezultāti, kas panākami ilgtermiņa attīstības stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanas procesā. Attīstības programma ietver pilsētas saimniecības nozaru programmas un projektus, kuru realizāciju var koriģēt atbilstoši attīstības gaitai, finanšu pieejamībai un iedzīvotāju viedoklim. Lai nodrošinātu ilgtermiņa attīstības stratēģijā noteikto mērķu izpildi, attīstības programmā ir definētas konkrētas programmas, rīcības un projekti. Attīstības programma tiek tieši sasaistīta ar projektu datu bāzi, kas Rīgā un Rīgas reģionā tika izveidota 2004. gadā. Tādējādi veidojas stratēģiski ilglaicīga un vienlaikus elastīga attīstības plānošanas un pārvaldības matrica, kas nodrošina pašu galveno – Rīgas pašvaldības efektīvu un iedzīvotāju vēlmēm atbilstošu darbību.

RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS SAGATAVOŠANĀ IZMANTOTIE DOKUMENTI

IZPĒTES

1. Esošās situācijas izpēte Rīgā (pētījums, 2003).
2. Vispārējā ekonomiskā attīstība Rīgā – problēmu un perspektīvās attīstības apzināšana (pētījums, 2003).
3. Demogrāfiskā situācija un attīstības prognozes (pētījums, 2003).
4. Rīgas pilsētas teritoriāli ekonomiskā analīze (pētījums, 2004).
5. Zemes izmantošanas vadlīnijas Rīgas attīstības plānam 2006.–2018. gadam (pētījums, 2003).
6. Nekustamā īpašuma tirgus procesi un to ietekme uz teritoriālo attīstību analīze (pētījums, 2004).
7. Iedzīvotāju mājokļu apstākļi, pieprasījums pēc mājokļiem un teritorijām to attīstībai (pētījums, 3 daļas, 2004).
8. Degradēto teritoriju izpēte un priekšlikumi šo teritoriju attīstībai Rīgā (pētījums, 1. un 2. daļa, 2004).
9. Rīgas aglomerācijas robežu noteikšana (2 pētījumi, 2004).
10. Sociālās infrastruktūras esošā stāvokļa izvērtējums (pētījums, 1. un 2. daļa, 2004).
11. Rīgas pilsētas attīstības perspektīvas starptautiskā kontekstā (pētījums, 2004).
12. Rīgas telpiskās kompozīcijas attīstība (pētījums, 2004).
13. Starptautiskā un nacionālā līmeņa, Rīgas reģiona un Rīgas rajona plānošanas dokumentu izvērtējums (pētījums, 2004), izvērtējot:
 - 13.1. Dalībvalstu ministru konferences rekomendācija nr. R (84) 2 par Eiropas reģionālās/teritorijas plānošanas hartu. Torremolinos harta. (1984);
 - 13.2. Eiropas ilgtspējīgas attīstības pilsētu harta. Olborgas harta. (1994);
 - 13.3. Olborgas saistības. “Olborga +10 – Iedvesma nākotnei”. (2004);
 - 13.4. ESDP – European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union (1999);
 - 13.5. Lisabonas rīcības plāns: no hartas uz rīcību. Par Eiropas pilsētu ilgtspējīgu attīstību. (1996);
 - 13.6. The Porto Declaration of Spatial Planning and Development Intent by the Metropolitan Regions and Areas of Europe (1999);
 - 13.7. Vadlīnijas Eiropas kontinenta ilgtspējīgai telpiskajai attīstībai (2001);
 - 13.8. Baltijas Paļete II. PHARE projekta gala ziņojums (2003);
 - 13.9. Union of Baltic Cities Strategy (2003);
 - 13.10. Wismar declaration and VASAB 2010 + (2001);
 - 13.11. Latvija: no vīzijas uz darbību. Ilgtspējīgas attīstības koncepcija (2000);
 - 13.12. Latvijas ilgtermiņa ekonomiskā stratēģija (2001);
 - 13.13. Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes (2002);
 - 13.14. Latvijas pilsētvides attīstības politikas koncepcija (2000);
 - 13.15. Nacionālais attīstības plāns (2001);
 - 13.16. Rīgas reģiona attīstības stratēģija (2000);
 - 13.17. Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma (2005);
 - 13.18. Rīgas rajona plānojums (2002).
14. Ātrais pašvaldību datu audits (pētījums par Latvijas lielajām pilsētām, 2004).
15. Rīgas dabas pamatnes izpēte (pētījums, 2004).
16. Rīgas stipro pušu, vājo vietu, iespēju un draudu izvērtējums (pētījums un diskusijas, 2004).
17. Transporta esošās situācijas raksturojuma izstrāde un perspektīvās transporta shēmas priekšlikumu izstrāde Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam 2006.–2018. gadam (pētījums, 2004/2005).

DOKUMENTI

18. Rīgas attīstības plāns 1995.–2005. gadam (1995).
19. Latvijas Republikas Satversme (1922).
20. Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību (1979).
21. Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (1972).
22. Riodežaneiro konvencija par bioloģisko daudzveidību (1992).
23. Eiropas Padomes direktīva 92/43/EK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (1992).
24. An Agenda 21 for the Baltic Sea Region – Baltic 21 strategy guidelines (2004).
25. Helsinku konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību (1974, 1992).
26. Eiropas Ūdens struktūrdirektīva 2000/60/EK (2000).
27. Nacionālais vides politikas plāns 2004–2008 (2003).
28. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma (1999).
29. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns (2003–2012).
30. Rīgas pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plāns 2005–2012 (2005).
31. Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma (2004).
32. Eiropas vienoto rādītāju iniciatīvas Rīgas projekta gala ziņojums – Rīgas attīstības ilgtspējība (2005).
33. Rīgas attīstības programmas esošās situācijas raksturojums (2004).
34. Rīgas vides stratēģija, 2000–2010 (2000).
35. Rīgas vides stratēģijas rīcības programma, 2002–2010 (2002).
36. E-pilsētas stratēģija (2003).
37. Rīgas attīstības mērķprogramma, 2002–2005 (2001).
38. Rīgas pašvaldības mājokļu celtniecības programma 2005.–2009. gadam (2004).
39. Rīgas pašvaldības aģentūras “Rīgas mājoklis” darbības un attīstības stratēģija 2003.–2007. gadam (2003).
40. Rīgas tēls – Rīgas pilsētas un Rīgas domes tēla veidošanas stratēģija (2004).
41. Sociālās palīdzības sistēmas attīstība Rīgā. Vadlīnijas 2001.–2005. gadam. (2001).
42. Rīgas satiksmes koncepcija 1999.–2003. gadam (1999).
43. Rīgas elektrotransporta attīstības koncepcija 2004.–2018. gadam (2004).
44. Rīgas pilsētas finanšu uzskaites un vadības koncepcija (2003).
45. Sociālā sistēma Rīgā 2003. gadā (Rīgas domes Labklājības departamenta informācija, 2004).
46. Rīgas pašvaldības pakalpojumu sniegšanas pilnveidošanas koncepcija (Rīgas domes e-pilsētas projekts, 2004).
47. Rīgas pašvaldības klientu apkalpošanas centra koncepcija (Rīgas domes e-pilsētas projekts).

SABIEDRISKO APTAUJU REZULTĀTI

48. Sabiedrības iesaistīšanas kampaņa “Es daru Rīgu”, diskusijas forumu (cilvēks, vide, kustība) rezultāti (diskusijas, 2004).
49. Sabiedrības iesaistīšanas kampaņa “Es daru Rīgu”, aptauju rezultāti (aptaujas, 2004).
50. Diskusijas ar mērķgrupām (uzņēmēji, transporta speciālisti, infrastruktūras speciālisti, vides un kultūras speciālisti, izglītības un labklājības speciālisti u. c.) (diskusijas, 2003–2004).

PAŠVALDĪBAS, VALSTS UN SABIEDRISKO ORGANIZĀCIJU PRIEKŠLIKUMI

RĪGAS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS IZSTRĀDĀTĀJI

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam ir izstrādāta Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā, sadarbībā ar citām Rīgas pašvaldības institūcijām un to pārstāvjiem

Projekta darba grupa

- Vilnis Štrams, Pilsētas attīstības departamenta direktors
- Igors Graurs, Pilsētas attīstības departamenta Ekonomikas pārvaldes vadītājs
- Pēteris Strancis, Pilsētas attīstības departamenta Pilsētplānošanas pārvaldes vadītājs
- nodaļas vadītājs
- Guntars Ruskuls, Pilsētas attīstības departamenta Ekonomikas pārvaldes Analītiskās plānošanas nodaļas vadītājs
- Māra Zīra, Pilsētas attīstības departamenta Ekonomikas pārvaldes Analītiskās plānošanas nodaļas galvenā speciāliste
- Andis Kublačovs, Pilsētas attīstības departamenta Pilsētplānošanas pārvaldes Attīstības plānu vadības nodaļas vadītājs
- Roberts Remess, Finanšu departamenta Resursu pārvaldes Ekonomiskās analīzes
- Rems Razums, projekta galvenais koordinators

Galvenie konsultanti

- Dr. Jānis Ābolstiņš, stratēģiskās plānošanas un ekonomikas speciālists
- Diana Imaka, ekonomikas speciāliste
- Prof. Oļģerts Nikodemus, vides jautājumu un fiziskās plānošanas speciālists
- Prof. Sigurds Grava, transporta plānošanas speciālists